

दिनांक १५ अक्टूबर १९४०।
सुनुष्ठने मुमुक्षु, सासारक गोदावरीपासून सुरक्षित राहू शकतो ही गोष्ट खरी आहे; तथापि सांसारिक, ननुव्यात राहूनही त्याला स्वतःचा पारमार्थिक उत्कर्ष कठून वेतो येण्यासारखा आहे. संसारमध्ये मनुष्य आपले जीवित कसे व्यतीत करीत असतात, स्वतःच्या आचरणाचे दुष्प्रियाम कसे भोगीत असतात, त्याचें स्वतःशी निरीक्षण करीत गेल्यास मुमुक्षूला दृढ वैराग्य प्राप्त होऊन तो मेझमार्ग आक्रमण करू लागतो.

ज्या वेळी मन विषयाकडे झुकत असेल, त्या वेळी त्याला प्रश्न करावा, काय, विषयभोग न घेतल्यानें माझा नाश होईल की जवर नुकसान होणार? असा प्रश्न करीत गेल्यावर बुद्धीत जागृति होईल की, “नाही, विषयसंवेदनाविना भी जशाचा तसाच राहू शकेन, माझी कांहीच हानि झागार नाही; उलट शरीरस्वास्थ्य चांगले राहून दैनिक कर्तव्ये चांगल्या रोतीने पार पाढतां येतील, आणि आरोग्ययुक्त आचुष्याचा आनंद मला प्रसिद्ध शाकेल.” अशा भावनांत गुंतविलेले मन विषयवासनावर वराच मोठा निजय प्राप्त करू शकते.

जीव शुभ कर्म आचरीत राहिल्यासे तीच पुढील आयुष्यात शुभकर्मपरायण वृत्ति उत्पन्न करील असतात, आणि अंशुभक्तमै दृष्टिं वृत्तीना जन्म देत असतात. म्हणून अपूर्मकल्याणाची अभिलाषा करणाऱ्या पुरुषानें नेहमी शुभवृत्तीत राहणाऱ्या उघोग कैला पाहिजे; नंही तर आगामी परमार्थ-युद्धांत जंवरदरस्त वाधां उत्पन्न होतील.

कित्येक लोक इतक्यावर संतोष मानून घेत असतात कीं, आपला चर्तमान-जीवन-व्यवहार निष्काळक आहे, आपण कोणाचा ठळ करीत नाहीं, नेहमी सन्मार्गानें चालत असतों, हाकरितां भगवद्गजनादि कृत्यां-मध्ये वेळ खर्च करण्याचें काहीं कारण नाहीं. असा संतोष मानून घेण्यात एक मोठी चूक होत असते. भगवद्गजन-आराधन इत्यादि आचरण्यानें पुढील आयुष्यांत जीवाच्या होणाऱ्या परम कल्याणाला तो मुक्त असतो. मनुष्यमात्रानें जाणले पाहिजे कीं, विद्यमान जन्मामध्ये आपल्यांत जी सत्प्र-वृत्ति दिसते, तो पूर्व जन्मांतील सत्कर्माचा प्रभाव आहे. तो प्रभाव नष्ट झाल्यावर आसुरी वृत्ति उत्पन्न झोणे स्वाभाविक होत असते. यासाठी प्रत्येक मनुष्यानें—मग तो दिव्य वृत्तीनीं पूर्ण कां असेना—निरन्तर भगवद्गजन करणे अवश्य आहे.

पुष्कळ लोक असे असलेले दिसतात कीं, उयांच्या आयुष्याचा पूर्वभाग विषयभोग इत्यादींत खर्च झालेला असतो. उत्तर आयुष्यात झाल्या गोष्टी-चहळ त्यांना पश्चात्ताप होत असतो, व त्यामुळे त्यांना ऊर्वरित आयुष्य भगव-द्गजनांत घालविण्याची इच्छा उत्पन्न होते; परंतु आजवर तसें न कोळ्या-मुळे—लज्जावश होऊन—लोक आपली यडा करतील, म्हणून भजनपराड-मुख होत असतात. ह्या समजुर्तीने मनुष्य मोठा मूर्खपणा करीत असतात. परमार्थसाधनांत लाज बाळगणे ह्या मोठाच दोष आहे; तो आपल्या मानव-जीवनाची मोठी हानि करतो व पूर्वांच्या दुष्कर्मामुळे अधोगतीला प्राप्त होत असतो.

पुनर्जन्मसिद्धि

आपल्या सनातन वैदिक धर्मात जीवाला पुनर्जन्म असल्याचा सिद्धांत सर्वमान्य आहे. त्रिकाळज्ञ योगप्रभावी त्रिशीर्णी फार प्राचीन काळीं ह्या सिद्धान्ताची घोषणा केली आहे. उपनिषदादि धर्मग्रंथांनून पुनर्जन्म-संबंधी फार सूक्ष्म रीतीने निर्णय केलेला आहे. मरणसमर्यां स्थूल देहांतून

काय निवून जाते आणि कोठे जाते, तसेच नातेच्या उदरी निह अनुजीना किंवा त्याच्या जननसमयी त्यांन काय येऊन प्रकेश करते. हे जाणणे अस्यन महत्त्वाचे असून फार गृह आहे. कल्पवेदाच्या आठव्या अष्टकांतील “ यते यमं वैवस्थं सनो जगाम०, यते दिवं यमूयिवी० ” इत्यादि मंत्रावरून त्याचा निर्णय होतो. वैदिक धर्मशिवाय इतर धर्मांच्यांमध्ये पुनर्जन्मासंबंधी मीमांसा केलेली दिसत नाही. किंवद्दना त्या धर्मप्रथांना पुनर्जन्म मान्य नाही असेच दिसून येते. अलोकडे निरिच्युअँडिन् नेस्मेरिज्ञम् अशा शाळांचा पाश्चात्यांनी शोश लावल्यामुळे, आता नंत्र तिकडील कांही लोक पुनर्जन्म मानू लागले आहेत. आपल्या देशात पुनर्जन्माच्या सिद्धता पटविणारी अशी प्रत्यक्ष व संशयातोत उदाहरणे प्रसंगवशात् गेल्या कांही वर्षात आढळून आली असून, पूर्वी निरनिराळ्या ठिकाणी ती प्रसिद्धही झाली आहेत. त्यांतील कांही श्रीसाईलेच्या ब्राचकांसाठी पुढे देतो.

(१) आठ-नऊ वर्षांपूर्वीची गोष्ट. *विना-इटावा नांवाच्या गांवी प्यारे काढी नांवाचा शेतकरी (कुणवी) राहत होता. त्याचे (१) मरदन, (२) कलुआ, आणि (३) हलका या नांवाचे तांन पुत्र आज हयात असून, ते भाजी-माला विकून आपल्या उदरनिर्वाह करीत आहेत. त्यांचा वाप प्यारे काढी आजारी पडून निवर्तला. त्यांने खुर्द नांवाच्या तहसिलीच्या गांवी जानकी असाई ह्या वैश्य जातीच्या गृहस्थाच्या घरी पुत्ररूपाने जम्ब घेतला. भगवत्कृपेने जानकी असाईच्या घरी संतति आणि संपत्ति वैपुलवाने वास करीत आहेत. हे कैश्य गृहस्थ नैष्ठिक वैष्णव असून, प्रतिवर्षी अन्नसंतर्पणादि धार्मिक कृत्यांत वराच खर्च करीत असतात. त्यांनी यानव्या मुलाचे बालभुङ्दू असे नांव नेविले. ह्या मुलगा साधारण बोलू लागल्यावर, फार करून “ कलुआ ” व “ हलका ”

* सेट्रल इनिड्यामध्येल जी. धाय. पी. रेहडे जंक्शनचा गोष्ट.

द्यांची नावें घेऊन आपल्या पूर्वजन्मीच्या घराचा आठवण काढू लागला. त्यावरून घरांतील मंडळीला व त्यांनी ही माहिती ऐकिली होती, त्यावहेरच्या मंडळीला यांतील सत्य समजून घेण्याची इच्छा उत्पन्न झाली. एके दिवशी जानकी असाठी कांहीं मंडळीसहित त्या मुलाला घेऊन विनाङ्गावा गांवी गेला. मुलगा नांववस्तीत आल्यावर थेट आपल्या (पूर्वजन्मीच्या) वरीं धांवत गेला. वाप व इतर लोक वरोवरच व्होते. वापानें वाळमुकुंदास सांगितलें कीं, “ आपल्या मुलांना हाक मारून बोल्याव. ” तो मुलगा मरंदन, कलुआ, हल्का हीं नावें जोरजोरानें उच्चारूं लागला. तें ऐकून घरांतील लिंयाही वाहेर आल्या. त्यांना पाहून मुलगा फार आनंदित झाला. त्या घरांत एका जागीं त्यानें (पूर्वजन्मीं) कांहीं ड्रव्य पुळून ठेविलें होतें, ती जागा त्या लिंयांना दाखवून सांगितलें कीं, द्या ठिकाणी मी गाडून ठेविलें ड्रव्य आहेतें काढून घ्या व आपल्या घर-संसाराला खर्च करा.

प्यारे काळी जातीचा कुणवी असूनही स्वभावानें विनयशील व सरल वृत्तीचा गृहस्थ होता; तो आमरणान्त सर्वांशीं मित्रभावानें वागला. आपल्या निंदवाच्या घासानें कर्माई करून त्यानें आपल्या कुटुंबाचें पालन-पोपण केलें होतें. अशा सत्त्वशील मनुष्याला सुसंपन्न अशा एका नैषिक वैष्णव कुलांत पुढील जन्म प्राप्त झाला; त्यावरून शुभ कर्मचरणी मनुष्याला उत्तरोत्तर उच्च गति प्राप्त होते, ही गोष्ट सिद्ध होते; आणि अशुभ कर्मचरणी मनुष्याला त्याच्या उलट, म्हणजे नीच स्थिति व गति प्राप्त होईल हें निराळे सांगवयास नकोच. आता वाळमुकुंद पूर्वजन्मीची स्मृति विसरून गेला आहे.

(२) खुरई तहसील मध्यांड लाखनखेरा नांवाच्या गांवीं धारुसिंह नांवाचा एक किसान (कुणवी) राहतो. त्याला एक मुलगा झाला, तेव्हां त्याच्या जांघेत एक भोड दिसू लागला. मुलाला त्यापासून देंदेना होऊं

लागल्यावरून त्याच गांवचे भवानी नेमा या देवी वैद्यांकडून मलम आणून त्यावर लावू लागले. योड्या दिवसांनी मुलाळा च्यापासून आराम वाढू लागला. मुलाचे नांव 'रघुवर' ठेवण्यांत आले. सध्या त्याचे वय सुन्नरे दहा वर्षांचे आहे. एके दिवशी मालमौज बेरील कन्हेही नांवाचा लडिचा (लहानसा संस्थानिक) लाखनखेरा गांवी आला. रघुवरची दृष्टि लडियावर पडतांच तो म्हणाला की, " हा लडिया माझा मागील जन्माचा शत्रु आहे, याने माझ्या जांवेत गोळी मारली होती. " कन्हेहीला हे देखून प्रथम आश्र्य वाटले. परंतु मुलगा पुनः पुनः तेच सांगू लागल्यावरून कन्हेहीला आठवण झाली व तो म्हणाला की, " कोरवाई रियासींतील वरखेडा नांवाच्या गांवीं एकदा दरोडा पडला होता, त्या वेळी डाकू लोकावर आपण वंदुकीच्या गोळ्या मारल्या होत्या, त्यांतील एका डाकूच्या जांवेत गोळी लागल्याचे मला स्मरते. " त्या मुलाने आपले पूर्वजन्मीचे नांव सांगितले नाहीं.

(३) बीना-इटाचा या गांवीं लालजून्नाद यादव या नांवाचे गृहस्थ हिन्दी मिडल्स्कूलचे हेडमास्टर आहेत. त्यांच्या बायकोच्या गळ्यांत गण्ड-माळेचा (Scrofula) रोग उत्पन्न झाला. त्यांनी आयुर्वेदिक आणि अॅलो-पाथिक अशा दोन्ही औषधांचे अनेक उपचार केले, परंतु रोगावर कांहींचे परिणाम झाला नाही. शेवटी त्यांना कोणी सांगितले की,* जरुआ नांवाच्या खेड्यांतील एक मनुष्य या रोगावर झाड करून रोगी वरा करतो. त्यावरून कुरुंबाला घेऊन ते जरुआ गांवी गेले. झाड करणाऱ्याने एक मडके व कांशाची थाली भागून घेतली, आणि लांकडी पाटावर सर्पाच्या आकृति काढून त्यांच्यासमोर त्या रोगी बाईल्य बसवून प्रयोग करण्यास सुरवात केली. प्रयोग चालू असतां तो रामायणातील कांहीं पदे गात असे. त्याचे हें गायन चालू असतांना मडकयावर ठेवलेली थाली मडकयावरून आपोआप वर उचलत असे. असे कांहीं दिवस चालले

* जहभा हा गांव विना जंकशनपासून २४ मैल लोळ असून विना-कटनी लाईनरा रेस्टेशन आहे.

होते. तरी क्या 'वाईच्या रोगाचन कांहीच परिणाम झाल्याचे दिशून होता. पुढे ती वाई बेहोल हाऊं लागली. त्या स्थिरीत असती ती आपले ढोके चारही वाजूंना हालवीत असे. पण तिळा बोलता देत नसे. मांत्रिकाचे प्रयोग संपल्यावर ती शुद्धीवर येई. त्या वेळी लालजूप्रसाद हे तिळा विचारीत की, “तुला काय वाटत होते, व काय होत होते, ते सांग.” त्यावर ती एकच उत्तर देई की, “मला एकाएकी वेचुदि प्राप्त होते. त्या प्रसंगी कसचीच आठवण राहत नाही.” मांत्रिक लालुके हतावा झाले नाहीत. त्याने सांगितले की, तशा स्थिरीत असतांना रोगी अवश्य बोलू लागेल. परंतु त्याला कांही दिवस लागतील. करिता हुन्ही एक नहिन्याच्या रजेची व्यवस्था करा. लालजूप्रसाद यांनी रजा घेतला. त्या मुदतीत वाईचा रोग क्रमक्रमाने क्षीण होत जाऊं लागला होता. वरोऱ्या सतराच्या दिवशी वाईच्या वेशुद्धीचे रूप वदलले. तिच्या देहांत प्रेत्युत जो जीव तिळा सदरील रोगाने दुःख देत होता, तो त्या दिवशी तिच्या मुखावाटे बोलला की, “मी या खीचा प्राण घेतल्यावरच तिच्या देहांत निश्चून जाईन.” त्यावर त्याला अनेक तप्हांनी विनवून सांगण्यांत आले. त्यावरून त्या जीवात्म्याने अशी गोष्ट सांगितली, “पूर्वजनमी ही मुलगी भेल* येथील एक ब्राह्मणी होती. तिचे नांव ‘मुला’ असे होते. इला कांही मुलगे होते. मी सर्षे आहें. भेलसा गांवांत माज्ञा एक चवुतरा आहे व तो ठाकुरवाबाच्या नांवाने प्रसिद्ध आहे. एके दिवशी या ब्राह्मणीच्या घरात जाऊन दुधाच्या आशेने मी इकडे तिकडे फिरत होते. वाई दूध विरजणास लावण्यासाठी आली, त्या ठिकाणी तिने मला पाहिले. हे सनजतांच मी लहानशा एका विळांत प्रवेश केला. वाईने आपल्या मुलांना त्या जागेची माहिती सांगितल्यावर तिच्या मुलांनी त्यांत काठया

* “भेलसा” हे गवालहेर संस्थानांत, जी. आय. पी. रेलवेश्या स्टेशनचे गाव आहे. बागभट्टाच्यां काढवीत “विदिशा” म्हणुन ज्याचे वर्णन आहे तेच भेला होय.

बालवालून मला वायाळ केले, शेवटी हताह होऊन प्राग्रक्षणासाठी ची गवताच्या एका नुथांत जाऊन राहिलो. त्यादा या वाईने आग लावून दिली; तीन जळून मला मृत्यु आला.” शोकांती परोऽर्थाते त्याचा विनवून सांगितले की, आतो कृपा कहून या वाहिका ते नोडून जा, म्हणजे तो रोगमुक्त होईन. तसेच केल्यास साठ नरीव ब्राह्मणांस किंच्या हातून भोजन देवू. ह्यावर सर्वांने वचन दिलें की, “वरें तर, ती या झाला आतांच सोडून जातो.” त्या दिवशीच तिच्या गळ्यांतील सर्व प्रेया सुकून गेल्याचे दिसून आले. सर्वांने सांगितलेल्या पूर्ववृत्तांताची खात्री करण्यासाठी तिच्या नवरा स्वतः भेळसा गांवीं गेला व त्या ठिकाणचा चवुनरा पाहिला. ब्राह्मणीचे घरही त्याने शोधून काढले; परंतु त्यांत आतो कोणी राहिले नव्हते.

आमच्या मंत्रांत सामर्थ्यच नाही, अशा वलगना करणारांनी वरीठ गोष्ट विचारांत घेण्यासारखी आहे.

श्रीरामकृष्ण-उपदेशामृत

कांदीं तात्त्विक बोल

१ शेवाळीने अच्छादिलेल्या पुळकरिणीच्या कोऱ्यवर उभा राहून कोणी “ ह्या तळ्यांत पाणीच दिसत नाही ” असें म्हणेल. ज्याला पाणी पाहावयाचे असेल, त्याने शेवाळीला दूर केल्यावरच तें दिसून येणार. तदृत मायेने आच्छादित ज्ञालेल्या नेत्रांनी वाह्य सृष्टीकडे पाहून “ आम्हांस यांत ईश्वर दिसत नाही, ” असें म्हणणाऱ्यांना ईश्वर पाहावयाचा असेल तर मायेचा पडदा हटविला पाहिजे.

२ मेघांनी सूर्यविंब जसें आच्छादिले जाते, तदृत मायाही ईश्वराला आच्छादून टाकात असते. मेघ पर्लीकडे होतांच सूर्यविंब जसें स्पष्ट दिसते, तसेच मायेचे पठल दूर होतांच ईश्वरदर्शन होत असते.

३ ईश्वर सर्वव्यापी आहे, तो व्याव्रासारख्या कूर शापदामध्येही आहे, ही गोष्ट खरी; परंतु वाघाच्या निकट जाणे मात्र उचित नव्हे. त्याच-प्रमाणे दुष्ट वृत्तीच्या मनुष्यानव्येही ईश्वर आहे, पण त्याची संगत करणे उचित नव्हे.

४ परिस मण्याच्या स्पर्शानि लोखंडाची तलवार सुवर्णाची होते, परंतु तिच्या बनावटीत कांहीं फरक होत नसतो. ती आतां सोन्याची बनल्यामुळे तिच्याकडून हिंसाकर्म होऊं शकणार नाही. ठीक, त्याचप्रमाणे भगवदर्दृशन झालेल्या मनुष्याचा आकार आहे तसाच राहतो, त्यांत कांहीं बदल होत नसतो; परंतु त्याच्या हातून कोणचेही अन्य कार्य होणे शक्य नसते.

५ हंसाच्या चोचीत एक प्रकारचा रस असतो, त्या रसाच्या द्वारे तो जलमिश्रित दुधातून जल आणि दूध अलग-अलग करीत असतो; दुसऱ्या पक्षांकडून हें होणे शक्य नसते. तदृत मायामिश्रित ईश्वराला—मायेला हटवून—दुसऱ्या लोकांना पाहतां येणे शक्य नसते. जे परमहंस आहेत, तेच मायेला पलीकडे करून ईश्वरदर्शन घेऊं शकतात.

६ एक डुवकी मारून रत्न हातीं लागले नाहीं, म्हणून समुद्राला रत्नहीन मानू नको. बुड्या मारतां मारतां रत्न हातीं लागेलच. थोड्याशा साधनाते “ ईश्वर प्राप्त होत नाहीं ” असें मानून हताश होऊं नको; धैर्यपूर्वक गायन चालू ठेव; यथासमय तुळ्यावर ईश्वरी कृपा होईल.

“ वासुदेव ”

अनुभव

कृ. सा. न. वि. वि. माझे तीन अनुभव प्रतिकृतिं सेवेशी
याठविले आहेत. सेवेशी श्रुत होय, हे विज्ञापना.

बापला,

दामोदर खण्डन रामपूरकार

लेकुरावें हित, जाणे जाऊलीचें चित ॥

ऐवडी कछबळयाची जाती, करी लाभादीण प्रिती ॥

पोटी खार वाहे, त्याचें सर्वस्यही साहे ॥

तुका म्हणे जाणें तुम्हां संतांवरी ओळें ॥

कृ. सा. न. वि. वि.— सन इसवी १९२८ ची गोष. मी जीरापुरास असतांना मुलगी जावाई मुळांवांच्यासह जवळुरहून नंदीस यावयाची असल्यानें तयारीस लागले व त्याच वेळीं मुलीस ऊर आला. पण माहेरीं जावयाचें, व अशा वेळीं ऊर आल्याचें जर कळलें, तर जाणे घेवेल. म्हणून कोणास न सांगतां तसेच प्रवासास निघाले. दीड दिवस रेल्वेप्रवास व साठ मैल मोठरचा अति त्रासदायक प्रवास, यामुळे ऊरानें उम्रु ख्य प्रारण केले. तरी कोठेही न यांवतां तशा स्थिरीत दुसऱ्या दिवऱ्यां रात्री १० बाजतां जीरापुरास घरीं येऊन पोंहचले. त्या वेळीं प्रकृति ऊरामुळे वरीच विकोपास गेलेली दिसली; म्हणजे रात्रभर तिला इुद्धिच नव्हती. चारण ऊर पांच ढियीवर होता. तिची लहान मुलगी तिलाही वराच ऊर होता. परंतु तिजकडे इतके लक्ष देण्यास वेळच ज्ञाला नाही. सकाळी चैद्य आले. पण ऊर कसी ज्ञाल्यावांचून ते औषध देण्यास त्यार होईन्हात. दुपारीं दोनअडीच ज्ञाले, तेव्हां स्नान, जेवण करून व्यावें म्हणून उठलो. त्या वेळीं मुलगा आणणा त्या वहिणीजवळ बसला होता. त्याला काय वाटले कोणास ठाऊक, मी गेल्यावर त्याने श्रीसाईवावांची उदी घेऊन वहिणीस लाविली. बाबांचा फोटो तिच्या उशानवीं ठेविल व श्रीसाईलीलामासिक घेऊन अनुभव वाचू लागला. ३॥ बाजतां मी घूजा आटोपून वाहेर आलों, तो मुलीचें वोलणे ऐकूं आले. स्नान एकदम

धरका वसला. वाटले, घाताचा जोर जाहला की काय? धांवतच जवळ जाऊन पाहतो, तो मुलगी उठून वसली होती व दोघेही वहिणभाऊ बाकाच्या गोष्ठी नांगत होती. मला पाहतांच मुलीनें विचारले, साईवावा कोण? कुठे असतात? तुम्हाला कसे कळले, वर्गे वरेच एकामागून एक प्रश्न केले व नीही तिला उत्तरे देत होतो, व ज्वरही पाहत होतो. त्या वेळी ज्वर ३.९ होता. मी मुलाला विचारले, हिला वरे केव्हां वाटले? त्याते सांगितले, तुम्ही गेल्यावर मला एकदम आठवण झाली, न्हणून मी उदी लाविली व फोटो ठेवला व अंक वेऊन वाचू लागलो. अर्धे पान वाचून झाल्यावर इने डोळे उघडले व विचारले, “तू काय वाचतोस?” तेव्हां मी इला पुन्हा अनुभव वाचून दाखविला. तो संपतांच ही उठून वसली व आणखी ३.४ अनुभव वाचून दाखविले व त्याच गोष्ठी बोलत होतो. उदीचा मला अगदीच विसर कसा पडला म्हणून मला वरेच वाईट वाटले. सायंकाळी ज्वर थोडा होता. सकाळी पाहिले तो ज्वर अगदी नव्हता व रात्री झोंपही लागली होती. औषधउपचाराचे कामच पढले नाही. लहान मुलीचा ज्वर मात्र तसाच होता. तेव्हां अर्धात् उदीचा प्रयोग करावा लागला. व दोन दिवसांनी औषधावाचून तिचाही ज्वर गेला. तेव्हांपासून मुलीच्या घरीही श्रीसाईवावाच्या फोटोची पूजा होऊ. लागली. खरीच माउली. लेकरचे हित हे. माउलीचे चित्त जाणते. से. श्रु. हे विज्ञापना.

अनुभव २

माझी मुलगी जवळपुरास विमार होती. मी जीरापुरला होतो त्या वेळी चि. रा. कृष्णराव वामन नाटेकर (जावई) यांचे पत्र आले की सौ.वतीची प्रकृती विमार आहे. नववा महिना संपला; प्रसूति अद्याप झाली नाही. सर्वांगवर सूज असून ज्वर आहे. आपली आठवण करिते, तरी भेटीस यां. परंतु मला जाण्यास वेळ नसल्याते पत्र पाठवून खवर विचारली. उत्तर आले की, प्रकृति विमारच आहे. डॉक्टरचे औषध सुरु आहे.

फिकरीसारखें नाहीं. मला योडे वरें वाटले. त्या वेळी मी जिग्युरास होते वा मुलगा चि. आणणा इंदूरला होता, त्याला आपन्या वहिनीच्या विमार्शदब्द कांदीच माहिती नव्हती; परंतु त्याच्या मनाने एकदम इन्ही उचल केलली कीं, जवलपुरला केव्हां जाईन असें झाले ! मला जीरापुरास त्याच्ये प्रव आले कीं, शाळेला सुटी आहे, मला येये अगदी वरें वाटल वाही; जवलपुरास जाऊं काय ? मी त्याला उत्तर लिहिणार होते की, हूं जाऊं नस्तो. नी इंदूरला आल्यावर जा. परंतु त्यापूर्वीच तो जवलपुरला नेहा. तेथे गेल्यावर प्रकृति जास्त विमार असल्याचे त्याला वाटलीच त्याने मला जीरापुरला तार केली कीं, ती. सौ. ठोटीताई जास्त विमार, नव्हर या. झाले चित अस्वस्थ ! लगेच हुसऱ्या दिवशी म्हणजे ता. ६.३३ ला जीरापुर मोठरने सकाळी ७। ला रवाना होऊन नायंकाळी ३-७ ला इंदूरला आलो व लगेचच्या गाडीने सायंकाळी रवाना होऊन ता. १०.७.३ ला चार वाजतां जवलपुरला पोहचले. प्रकृति जास्त विमार होती. जावयांनी सांगितले, “प्रसूतीचे दिवस निघून गेले. विनारीचे शाढते प्रमाण; औपध आहे. पण उपयोग होईना, म्हणून श्रीसाईवाबांची उदी दिली. तेव्हां चारपांच तासांतच प्रसूति झाली. पण मुलगा नेला.” इतक्यांत डॉक्टर आले. इंजेक्शन दिले, दोन तीन प्रकारचीं औषधे, एक एक दोन दोन तासांनी देण्याचा क्रम सुख होताच. ७।८ दिवस झाले. विमारीचा मागे पाय पडेना. यांतच पुढे वाताचा एक दिवस जोर होऊन कठीण प्रसंग आला. त्या वेळी आम्हां सर्वांचे देहभान नाहीसे होऊन एकदम सर्वांनी श्रीसाईमाउलीचा धांवा सुख केला. तिची आई नर “अहो वावा, अहो वावा” म्हणून मोठ्याने हाका मारून लागली. उभेच मला उदीची आठवण आली, व श्री. रा. रा. तर्खडसाहेब यांनी (श्रीसाईवाबांच्या हातची उदी, जपून उपयोग करावा) म्हणून पाठविलेली उदी जवल होती, तिचा उपयोग केला. पण काय सांगू, त्या साईमाउलीची उदी म्हणजे अमृतसंजीवनीच. तीनच मिनिटांत वाताचा वेग नाहीसा होऊन एकदम.

तिला शुद्धि आली. डॉक्टरसाहेबांना बोलावणे गेलेच छ होते. त्यांने* उपाय चालूच होते. त्यांना मी प्रकृतीवद्वल विचारले की, “आपणास काय खाटते?” त्यांनी सांगितले, “हळी काही सांगू शकत नाही; उपचार चालू ठेवा.” तेव्हापासून आम्ही त्रिकाळ उदीचा उपयोग करू लागले, व त्या दिवसापासूनच प्रकृतीत फरक पडू लागला. तो असा की, १५।१६ दिवसांतच अंगावरची सूज, ताप, जुळाव वगैरे सर्व बंद होऊन आपो-आप उठून वसू लागली व थोडे अन्धरी खाऊ लागली. औषध सुरु होतेच व उदीही सुरु होती. एक महिन्यांत ती चालू फिरु लागली. नंतर आम्ही सर्व परत इंदूरला आले.

जावई नाटेकर, हळी मु. || महू यांनी नवस केल्याप्रभाणे तेही दर्शनाकरता शिर्डीस येणार आहेत. पण श्रीसाईसच्चरित अ. ३०, ओर्वी ४८ || विना आलिया संताच्या मना || कोण जाईल तयाचे दर्शना || आश्चर्य तयाचे सत्तेविना || पान हालेना वृक्षाचे || याची वाट पाहत आहेत. कृपा होतांच येताल, से श्रु. हे विज्ञापना.

अनुभव ३

मी ता. २१।१।३३ ला इंदूरहून जिरापुरला गेलो व ता. २९।११ ला इंदूरचे पत्र आले की, चि. आण्णा (मुळगा) ची प्रकृती ज्वरामुळे विमार आहे. वैद्यराज दीनानाथजीचे औषध सुरु आहे व ते रोज येऊन प्रकृति पाइत असतात. फिकरीसारखे नाही. मुदती ज्वर आहे वगैरे झाले. मनांत नाना प्रकारे शंका येऊ लागल्या व उगेच दुसऱ्या दिवशी तार आली की, “प्रकृति जास्त विघडली, लवकर या.” सकाळचे मोटरशिवाय जाण्यास दुसरी सोयच नाही, म्हणून रात्रभर तळमळ व बाबांचा धांवा चालू होता. सकाळी मोटरने रवाना होऊन सायंकाळी इंदूरला आले. ज्वर पाहिला; तो ३॥ डिग्री होता. निरोप कळल्याने वैद्यबुवाही आले. (नांवाप्रभाणे ते दीनानाथच आहेत,) त्यांनी सांगितले, आणखी ५।६ दिवसांत कसी होईल.

पण नलास स्वस्थता वाढेला, म्हणून वैद्यवुवा गेल्यावर (वादाच्या हाताची उढी) पोटांत दिली. रात्री त्यास उत्तम झोय आली. सकाळी ऊर पाहिला नो नुकीच नाही; थोडया केळानें वैद्यवुवाही थाळे व त्यांनीही ऊर पाहिला व म्हणाले ऊर मुळोच नाही प्रकृति उत्तम आहे. हे कसें जाले ? तेहांनी उढीची हकीकत त्यांना सांगिली, त्यावहान त्यांनाही आश्वर्य वाढले !

असे नेहमी संकटांत रक्षण होत असते. म्हणून श्रीचरणी हाँच प्रार्थना आहे की

॥ सकळ तुझ्या पायी, मानिला विश्वास, न करी उदास आतां मज ॥
 ॥ मज आतां ऐसे नको करू देवा, तुझा दास जावा पायावीण ॥
 ॥ होईल थोरपण जाणीविचा भार, दुराढती दूर पाव तूळे ॥
 ॥ तुकळा म्हणे तुझे पाय आतुडती, ते सज विपक्ती गोड देवा ॥ १ ॥.

स. श्रु. हे विज्ञापना.

आ. नम्र,

दामोदर भगवंत रामपुरकर,
 हुजूर, चिट्ठासचा वाडा,
 घर नं. ८०, आडावाजार, इंदूर

ता. ४-१२-३५
 संग्रहालय काला । १३
 श्रीज्ञानेश्वर महाराज मुष्टीताथि } }

श्रीसाईबाबा

अन्तर्गतोपर १९३८ में शिर्डीपृष्ठ

शिर्डी येथे आवटोबर महिन्यांत श्रीसाईसायिदर्शनाकरिता इन्द्रेमी बांधव
व श्रीसाईभक्त पुर्वील ठिकाणाहून आले होते. त्याची संख्या ७५ होते. श्रीसाईबाबा
यांच्या संस्थानने चालविलेला पुण्यतिथीचा उत्सव ह्या महिन्यांत अला होता. ही
मंडळी मुंबई, बोद्रे, खार, शान्ताकूज, अंधेरी, ढहाण, ठाणे, खेडा, तुर्णे, येवला,
नायडोंगरी, चिन्नर, अहमदनगर, पारनेर, संगमनेर, ताजलगाव, वेळारू, अकगाव,
भुसावल, अकलवत, विठे, आंजले व कराची ह्या ठिकाणाहून आली होती. ह्या मंडळीला
कराची घेथील एक प्रेमळ साईभक्त रा. रा. ज. पा. वाचकर हे सर्व मंडळीसह आले
होते. त्यांच्यावरोबर कराचीचे दुसरे साईभक्त रा. रा. अनंत दुलाजी टेमकर हेही
आले होते. रा. रा. दत्ताप्रय दा. राचने हे गेल्या महिन्याप्रमाणे रोज रात्री ७॥ ते ८॥
वाजेपर्यंत श्रीपुढे संगीत भजन करीत असत. रा. रा. रघुनाथ बी. आठवले, इरिगेश्वान
ओव्हरसियर, शिर्डी हे शिर्डी येथे गेल्या वर्षपासून बदली झाल्यासापून कोणत्या
ना कोणत्या रीतीने श्रीची सेवा करीत असतात. त्यांनी ला. १९१९०।३४ रोजी
श्रीद्वारकामाईमध्ये दीपोत्सव केला. नगरचे रा. रा. एल. नवले, एम्. एल. सी., व
रा. रा. वाळकुण्ठ विनायक चौके व कील आणि पारनेरचे रा. रा. पाटणकर सज-
रजिस्ट्रार हेही या महिन्यांत श्रींचे दर्शन घेऊन गेले,

२. पुण्यतिथिडासवाची व्यवस्था व संस्थानच्या भांडधांची व जिनसांच्या यादी
करप्याकरिता संस्थानचे कळकळीने काम करणारे एक विश्वस्त रा. रा. वालासाहेब
देव त्यांचे कुटुंब सौ. जानकीबाई व कमिटीचे एक सभासद रा. रा. र. भा. पुरंदरे हे
ता. १९१९।३४ ला शिर्डी येथे गेले. उत्सवाकरिता सान्ताकूजचे राववहाडुर
मो. वि. प्रधान मुलासह व व. ना. गोरक्षकर कुटुंबासह आले होते. त्यांच्या-
वरोबर मुंबईचे रा. रा. यशवंत वि. देसाई, अऱ्हाहोकेट हेही आले होते. परळ, मुंबई
येथील डॉ. शिवरांकर, वि. ह. नवलकर हे कुटुंब व मुलेबाळेसह पद्विष्याने शिर्डीसि
आले. मुंबईचे डॉ. के. वा. सावे, पोलिस सचिवन्स्पेक्टर रा. रा. ना. आ. सावंत व
त्यांचे दादर येथील मित्र रा. रा. स. आ. पाटणकर, श्री. व्यंकट लिंबाजी कोडल,
रा. रा. सुंदरराव दि. नवलकर त्यांचे कुटुंब सौ. शान्ताबाई व मुलया, ठाणे येथील
रा. रा. श्री. ना. खारकर यांचे कुटुंब, मुलगा, मुली व त्यांच्यावरोबर इतर मंडळी, वांद्रांचे
ब. ह. कणिक, अंधेरीचे वि. आ. देव, खारचे श्री. बाबासाहेब तर्खंड, नगरचे रा. रा.

दामुदणा राघवे व त्यांचे सुलगे व कुभकर्ण, पुण्याहून इस्तेयरिग कोलेजावे प्रो. जी. जी. नरके, रा. रा. गो. का. गाडगीळ, ड्हाणू येथील दोट तोवर्नन गिर-धर तेवा मुलांसह, अंजलेचे दा. रा. वापट वगैरे सच्चमंडळी आली होनी. कौ. कल्पनावाई गो. का. गाडगीळ त्या त्यांच्या आचारी सीताराम राम वेळस उत्सवाची व्यवस्था करण्याकरिता एक दिवस आधी आत्या होत्या. नेमदावाक दोटीच विडा निवास पंचानन ढॉ. ढोटाळाल मुलाभाई भट हेही आले होते. दौ. जातकावई दंव, बाळाद्दाहेव देव, यांचे कुटुंब ह्या शिर्डी येथें गेल्यापाहून आजवीक्षणाऱ्यांके त्यांमध्ये उत्सवांतील व्यवस्था करण्यावृत्तीची एक प्रकारची श्रीचा वेळा-वांका करिता आले नाही. त्या उत्सवाचा कार्यक्रम संपर्यंत विछान्यांत होत्या. आठांच्या वर्ष्या आहेत.

३. ह. भ. प. बनुवाई या गेल्या गुहरौणिमेस शिर्डी येथे काल्या होत्या. त्यावृद्धिलची हक्कीकत माझे आली आहे. त्या वेळी शिर्डी येथील मंडळीच्यांचे कीर्तन पसंत पडून त्यांनी बनुवाईस पुण्यतिथिउत्सवास येप्यावृद्ध आग्रह केल. त्या वेळी त्यांनी कांही जवाब दिला नाही. फक्त म्हणाल्या की, “ विलेपालै येथोळ स. रा. दाजी विटल चांवारे यांजकडे आज १४ वर्षे पुण्यतिथीचें कीर्तन करीत आले आहे, म्हणून दाजी यांस विचारावे. गेल्या गणेश चतुर्थीच्या दिवशी त्यांचे कीर्तन सान्ताकुम्भ येथे राववहादुर मो. वि. प्रभान यांच्या गणपतीपुढे झाले. त्या वेळी राववहादुर प्रधान यांनी बनुवाईस शिर्डी येथें पुण्यतिथिउत्सवाकरिता येप्यावृद्ध गोष्ठ काढलो. तिने दाजी यांजकडे वोट दाखविले. नंतर सर्वांच्या संमतीने श्रीसाईपुढे चिठ्या टाकून निर्णय करून ध्यावयाचा असें ठरले. त्याप्रभाने बनुवाईने शिर्डी येथे पुण्यतिथिउत्सवाकरिता जावे अशी चिठी आली. त्यामुळे दाजी यांस आज १४ वर्षे पुण्यतिथीच्या बनुवाईच्या कीर्तनाची समाप्ती करावी आगली व त्याप्रभाने त्यांनी ता. १४।१।३४ रविवार रोजी पालै येथे त्यांच्या घरी बनुवाईच्या कीर्तनाची समाप्ती करून त्यांच एक सफेत रेशमी कक्कनी अर्पण केली. कीर्तन झाल्यानंतर बनुवाई म्हणाल्या की, त्यांना शिर्डीस पुण्यतिथिकरिता जाता येणार नाही; कारण त्यांचा दूरशीचा संदेश आहे व त्यामुळे शिर्डीस जाऊनही त्यांचा कांही एक उपयोग होणार नाही. त्यावर रा. रा. य. ज. गाळवणकर, राववहादुर प्रधान व वावासाहेब तर्खेड यांनी तीच सांचितले की, ज्या अर्थी श्रीसाईबाबाच्या चिठीत बनुवाई शिर्डी येथें पुण्यतिथिउत्सवाकरिता जावे असें होते, त्या अर्थी उत्सव संपूर्ण मुंवईस परत येईपर्यंत त्या दूरशी होणार नाहीत.

शिवाय असेही त्यांस सांगितले की, जर तुम्ही ता. १४।१।३४ बुधवारी रात्री उत्सवाच्या दिवशी शिर्डीस निघण्यापूर्वी दूरशी झाली, तर मात्र नाइलाज आहे. पण ती सर्व मंडळी खात्रीने म्हणाली की, उत्सवानंतरच दूरशी बसाल व निघण्यापूर्वी झाल्यास ऑ. चिटणीस रा. रा. सु. दि. नवलकर यांस कळवावे. बनुवाईच्या साथ करणार रा. रा.

विष्णु. रा. दुखेंडे हे नवलकरीकडे ता. १६। १९। ३४ रोजीं आले. त्यांस पाहून नवलहर चक्रित ज्ञाले. कारण ते व दुखेंडे, वनुवाई दूरशी ज्ञात्याद्वृलच्चा निरोग सांगवयात्र आले आहेत व त्यामुळे श्रीसाईबाबाच्या चिठीप्रमाणे तिचे जाणे शिरीं येथे उत्सावादरिता होत नाही. जेव्हां श्री. दुखेंडे यांनी कळदिले की तो दूरशी अजून ज्ञाली न नाही, पण ती एकदोन दिवसांनी होईल असें तिला वाटते न्हयन ती शिरींसि येत नाही. चावर नवलकर यांनी त्यांस उत्तर दिले की, तुमचा वाचाच्या चिठीवर विश्वास नाही, न्हयन लुप्तचे मन इकडेतिकडे झुकते. गेल्या गुरुदोर्मिसेसही भक्षीच शंका तुम्ही घेतली होती. त्या वेळीं श्रीसाईबाबांनी २७ मिनटांची लीला दाखविली, तरी आपला विश्वास नाही. असो. त्या उत्सव आटपून परत येईपर्यंत दूरशी वसणार नाहीत हे मात्र पकडे समजा व त्याप्रमाणे वसुवाई ता. २०। १०। ३४ रोजी उत्सव संपर्यानंतर आठ दिवसांनी ता. २७। १०। ३४ ला दूरशी वसण्या. शांत श्री. साईबाबांनी त्यांची श्रद्धा दृढ करण्याकरिताच मागत्याप्रमाणे ही लीला दाखविली शांत संशय नाही.

४ पुण्यतिथीचा उत्सव बुधवार ता. १७ आकटोवर रोजीं सुह होऊन तो शनिवार ता. २० आकटोवर रोजीं समाप्त झाला. सर्व कार्यानुस छापिल्याप्रमाणे थोडा फेरफार करून उरकण्यात आला. पुण्यतिथीच्या दिवशी ता. १८ आकटोवर गुरुवारु रोजीं श्री. बाळासाहेब देव यांनी स्वतः तयार केलेले श्रीसाईपुण्यतिथि-आख्यानलावून तीन तासपर्यंत कीर्तन केले. त्यांस यांचे पुतणे रा. रा. विष्णु गोविंद देव यांनी गायनाची साध दिली, व त्यांचे कनिष्ठ चिरंजीव श्रीनिवास देव यांनी पेटीची साध केली. कीर्तन प्रेमळ होऊन भक्तिरसाने भरलेले झाले. ता. १९ ऑकटोवर शुक्रवार रोजीं त्यांनी स्वतः रचलेले दत्तआख्यानाचे कीर्तन तीन तासपर्यंत केले. हेही कीर्तन चांगले झाले. शनिवार ता. २० ऑकटोवर रोजीं सकाळी काल्याचे कीर्तन रा. रा. बापाजी यांनी केले व उत्सवाची समाप्ति झाली. संध्याकाळीं गांवजेवण झाले व रात्रे आंतर्ले येथील पेंशनर डे. ए. इ. रा. रा. दामोदर रामकृष्ण वापट यांनी समाधिमंदिरांत दोन तास कीर्तन केले. आख्यान एकनाथमहाराजांचे लावले होते. त्यांची सांगण्याची शैली जुन्या पद्धतीची होती. परंतु त्यांस साध बरोवर न मिळाल्याने कीर्तनास रंग आला नाही. त्यांनी आख्यान कसे तरी रेटीत नेऊन पूर्ण केले. उत्सवाचा संस्थानाच्या नोकरास व गोरगरिबांस कपडे वांटले. त्या उत्सवाची. सविस्तर हकीकत श्री. बाळासाहेब देव उत्सवाचा भहवाल देतील त्यांत येईल. कोपरगांवचे मामलतदार रा. रा. कडके विश्वस्ताच्या निसंत्रणाऱ्य मान देऊन प्रसादाकरिता शनिवारी आउ होते. श्रीयुत बाळासाहेब देव हे शिरींत असतांना रोज श्रीज्ञानेश्वरीवर पूराण सांगत होते. उत्सवांत भक्तांकडून

श्रीस अधिकार करत्यात आजे. हेवाज २ वर्षीय श्रीवंत आमाहिद श्रीवंत ओज लग्नम
केला व ब्राह्मण सदाशी जोऊ घातल्या.

५. कैप्पांची जिवाजा घवैरे आहादा त्याचा समाप्ती

१ रा. रा. पिठूल वाळांची कुंभकर्ण, व्यापकपद,-वाधी दुष्करातो उघर्वें जोडी
ह कायदा आवडाचा गलेफ.

२ „ „ नायेचा आआराम सावंत,-सुंबई, मोराव विट्ठांचे २ छुंचे, व मोठी
सतरंजी व कायदा फंडात र. १८०

३ डू. सीर्पतीवाई (डॉली) वसंतराव गोरक्षकर, सान्ताकृष्ण-एक व्यादिती
हिस्ती शाल

४ कु. सदाशिव (बॉव) वसंतराव गोरक्षकर, सान्ताकृष्ण-श्रीची समाधि
पुस्त्याकरितां १ मोठी टॉवेलजोडी व श्रीची तस्वीर पुस्त्याकरितां
१ लहान टॉवेल जोडी.

५ रा. रा. गोविंद विनायक वाड, भुसावळ,-१ रेशमी साटीनचा पिवळा गलेफ.

६ „ „ आ. ला. आरोक्कर, गुंतकल, १ रेशमी फीत लावलेला गलेफ.

७ „ „ महादेव जिवाजी महाजन,-सुंबई, १ शेर उद.

८ „ „ फ्रामरोज मेरवानजी कमिसेरीयटवाला,-दादर,-सुंबई १ पौँड उद व
१ उदवत्ती पुडा.

९ „ „ डोरावजी धनजीशा ताडीवाला, सुंबई, १ अत्तरवाटली.

१० रावबहादुर अर्नत प्रभु बांबैकर,-सुंबई; -१ पांढरी खादीची शाल व
१ उदवत्तीपुडा.

११ रा. रा. श्रीधर नारायण खारकर,-ठाणे,-मातुःश्रीच्या स्मरणार्थ १ भगवी
रंगाची काळमीरी शाल.

१२ रावबहादुर मोरेश्वर वि. प्रधान व सौ. छोटुवाई मो. प्रधान, सान्ताकृष्ण,-
अनंताच्या पूजेच्या उद्यापनाप्रतियर्थ श्रीस वायन-१ पितळी नक्कीचे ताट
लहान, १ आरशी, लहान, २ रेशमी भरतकाम केलेल्या उशा,
१ साटीनचे फीत लावलेले आसन, १ गोमुखी, व १ कांचेची मण्याची
जपमाळ व शुभ्र काठी घोतर.

१३ कु. साईप्रभा मो. प्रधान, सान्ताकृष्ण-१ श्रीच्या तस्विरावर घालण्या-
करितां साटीनच्या फुलाचा हार.

१४ रा. रा. जयराम पांडुरंग वाक्कर,-कराची,-१ रेशमी गुलाबी रंगाचा
गलेफ, १ सुती सदरा, १ पांढरा रुमाल व कायदा फंडास १ रुपया.

१५ सौ. वसुलाश्वार्ह जयराम वाककर,-चराची-मुलाचे एक झडळे,-लोकरीचे.
श्रीसाईनीं स्वप्नात सागित्रेयावरून.

१६ हौ. इंदिराश्वार्ह कडणीस,-वेळगांव, द. ३-१२-९ क. मन्त्रिवीस.

१७ रा. रा. गजानन शिवराम पाटणकर, पारतेत, रु. ४-६-९ कायमनिवीस.

१८ डॉ. छोटालाल भुलाभाई भट, -समदावाद, द. ३०. कायमनिवीस.

१९ रा. रा. ए. व्ही. चिंत्र,-सरकारी वर्कील, ठाणे, र. १० कायमनिवीस.

२० रघुनाथ वी. आठवले,-शिर्डी, रु. १० कायमनिवीस.

६. रा. रा. अर्जुन गोविंद शेट हरसल, भाऊर्डी गोलिस हेडकवार्टर्स, पुणे ४, हे
ता. ३०।७।३४ रोजी श्रीसाईकांवा शिर्डी संस्थानाच्या भक्तमंडळाचे शके १८५६ ची
रु. ५ वर्गणी देऊन सभासद झाले. शिर्डी यंथील इतिवेशन ओळहरसियर यांनी
श्रीद्वारकामाईत ता. १९।७।०।३४ रोजी दीपोत्सव केला होता.

७. मुंबईचे रा. रा. केशव गणेश तांबे इन्जीनिअर यांचे अंगिस्टन्ट रा.
रा. चिंबक राजेश्वर भिडे खांना हभामंडपाचा पालन तयार करण्याकरितां संस्थानाचे अ०.
चिंबकीस रा. रा. सु. दि. नवलकर पुण्यतिथीच्या उत्सवाच्या वेळी शिर्डी येथे
घेऊन गेले, व त्या वेळी शिर्डी संस्थानकमिटीची सभा असेऱ्यामुळे बहुतेक सभासद
हजर होते. त्यामुळे पालनार्थी योजना वरैरे नवकी करण्यात आली. ते आरेयामुळे अह-
मदनगरचे रा. रा. दमोदर सावळाराम राष्ट्रने, श्रीचे जुने व निस्प्रीम भक्त यांस सभा-
मंडपाची योजना समजावून देण्यास सुलभ झाले व त्यामुळे रा. रा. राष्ट्रने यांनी
सभामंडपाच्या कामाकरितां रु. ५०। कार्तिक शु. १. शके १८५६ ह्या बलिश्रतीपदेच्या
मुहूर्तावर पाठवून देण्याबद्दल आश्वासन दिले. त्यांच्याकडून रक्कम आरेयावर सभामंड-
पाच्या कामाश्च स्वयंपाकथाच्या भागापादून कमिटीच्वा ठरावाप्रमाणे सुरवात लव-
करच करण्यात येईल. रा. भिडे यांजकडे ही संस्थानाच्या जागेवर-श्रीसाईभक्तांनी घर
वांधण्याकरितां देऊ केलेल्या रकमेने घरे वांधण्याबद्दलचा पालन करण्यास दिले आहेत.
रा. रा. भिडे हे आपला अमोरुय वेळ खर्चून संस्थानास त्यांच्या ज्ञानाचा व अनुभवाचा
शिर्डी येथे येऊन फायदा दिला त्याबद्दल संस्थान त्यांचे आभारी आह.

शिर्डी संस्थान समाचार -

शिर्डी संस्थानकमिटीची सभा ता. १८ व १९ अक्टोबर रोजीं सरली होती.
सभेस १ रावबहादुर मोरेश्वर वि. प्रधान, २ रा. रा. चात्या गणपत पाटील व
३ रा. रा. वा. वि. देव, हे तीन विश्वस्त हजर होते. त्यांशिवाय सभासद १ रा. रा. रा.
चा. तर्खंड, २ रा. रा. र. भा. पुरंदरे, ३ रा. रा. व. चा. गोरक्षकर, ४ रा. रा.
आपूरव रा. बोरावके, ५ रा. रा. माधवराव व. देशपंडे, ६ रा. रा. गो. का. याडगील

व. ७ रा. रा. सु. हि. नदलकर. त्या जमेत खालेल मुख्य कामें झाली. (१) कै. शिरवळकर घटयांच्या जागी दासतनूपहाराव घरेहे शिथ्य रा. रा. विठ्ठलराव यांची नेमणूक कालगुन त्रा॥ ३० तांके १८५६ पर्यंत झाली आहे; (२) श्रीजाईमंदिर-दुर्ढील खुल्या जागेवर सभासंडरावे झाज मुख्य करण्यात द. ३५०० पर्यंत जमा झातथाशिवाय काम दुह कर्वे असू तांची लाधारि जभासंडराव अंतर्यात अदलेल्या स्वयंपाच्छराच्या भागापासून काम प्रयत्नासून करण्यास हरकत नाही. (४) कै. दीक्षित सॉलिदीटर यांनी संस्थानास दिलेल्या जागेवर भजांनी देऊ केलेल्या एकमेने घरे बांधण्याच्या कामास शक्य नितक्या लक्ष्य करूनी, पुणे येथेल रा. रा. विश्वताय गोविंद यांनी हम संडपाच्या जागाकरिता रु. ५०१ दिले; त्यावढून संस्थानकमिटीने त्यांचे आभार मानिले.

९. शिर्डी संस्थान कमिटीची पोटकमिटीची सभा सान्ताकूप येयेता. ७ आक्टो. चर १९१४ रिवार रोजी तिथ्या प्रहरी २ बाजती रात्रवाहादुर ओ. वि. प्रधान यांच्या वंगत्यात भरली होती. त्या वेळी संस्थान इंस्टीची मामुली कामें झाली.

१०. मागील अंकात शिर्डीचूलामध्ये लिहित्याप्रमाणे नगरचे रा. रा. दामोदर चावळाराम यांनी रा. रा. विश्वताय गोविंद मुहूरकर पुणे, यांजकडून सभासंडपाच्या कामाकरिता रु. ५०१ चा चेक रा. रा. विश्वताय गोविंद मुहूरकर, पुणे, यांजकडून आणून दिला.

पेटीकै उत्पळ

११	द्वारकामाई पेटी	श्रीसमाधिमंदिर पेटी	एकंदर
ता. १११०१३४	रु. २-१३-३	रु. ४९-७-६	रु. ५२-४-९
ता. १७११०१३४	०-५-९	९-४-३	९-१०-०
ता. २२११०१३४	१९-६-९	४९-६-६	६८-१३-३

ह्यापैकी रक्कम रु. ६८-१३-६ ही उत्सव निधीमध्ये जमा करण्यात आली. आजपर्यंत असें ठरलेले आहे की, उत्सवाच्या दिवसांत जमलेली रक्कम ज्याच्याकडे उत्सव साजरा करण्याची जवाबदारी आहे, त्यास ती रक्कम उत्सवाच्या खर्चीकरितां यावी.

इतर समाचार

१२. गुंटकळ येथे रा. आ. ला. आरोडकर यांनी श्रीसाईबाबा यांच्या पुण्य-वित्तींची उत्साह केला. मामुलीप्रमाणे त्रावण्यभोजन वगैरे कार्यक्रम होता.

नांदि येथे रा. रा. व. ज. बाळवणकर यांनी पुण्यतिथीमित्तत्वे दरबची-
प्रमाणे मिठीतिव शादर येथील हरिदास यांनी केले.

देहेशाळे येथे रा. रा. वाजी विडल यांवारे यांनी पुण्यतिथि जेहसीशनांने केल्या.

भक्तांस विनंदी

१३. शिर्डी येथे जे भक्त धर्मकृत्याकरिता रकमा परस्पर कोणाऱ्या तरी नांवीं पाठवितात, त्यावहूल संस्थानाव कांहीएक माहिती नसते, किंवा त्या भक्तांच्या मना प्रमाणे धर्मकृत्ये झाली किंवा नाही, हे समजप्यास संस्थानास मार्ग नसतो, भाद्रपद महिन्याच्या श्रीसाईलीलेच्या अंकांत याच्याल इषारा हेण्यात आला होता. परंतु त्याकडे सदीचे लक्ष जावे तसे गेले नाही असे दिसते. भक्तांस कांही रक्कम, देणगी, जिन्नत, वगैरे श्रीसाईस अर्पण करावयाचे अस्त्रलयास व कांही धर्मकृत्ये करावयाची अद्व्याप्त त्वांनीं रकमा वगैरे संस्थानचे ऑ. खजिनदार रा. रा. आ. तर्लैड, ५१ पाली रुत्ता, लूळ, मुंबई २१, किंवा ऑ. चिटणीस सु. दी. नवलकर, साईभुवन, १४१ ग्रिन्डेस्ट्रीट, च्या पत्त्यावर पाठवाऱ्यात, म्हणजे त्यावहूलची संस्थानाची छापील पावती देण्यात येईल व त्या रकमा, जिनसा इंगैरे संस्थानात जमा करण्यात येतील, नाही तर रकमेची व जिनसाची नोंद करिता येणार नाही, व त्यांची संस्थानात नोंद व क्षात्त्वासुळे कोणा भक्तांस त्यावहूल संस्थानास कांही एक विचारपुस्त करिता येणार नाही.

१४. बहुतेक भक्तांचा कल ज्या जिनसा श्रीसाईस अर्पण करण्यात येता त त्यात तो सारखा असतो. बहुतेकजण गलेक व कपडा अर्पण करितात, त्यामुळे हे कपडे इतके जास्त झाले आहेत की, इतर मोठमोठधा देवालयात अज्ञा जिनसांच्या लिलाव उत्तरात त्याप्रमाणे संस्थानासही करावे लागेल की काय असे बादते. भक्त आनंदाने श्रीचा प्रसाद म्हणून लिलावात कपडे वगैरे विकत येतील तो भग निराळा आहे. तर भक्तांने त्याच्यावर श्रीसाईकृपा झाल्यावहूल नवसांत्रीत्यर्थ किंवा कोणत्याही कायांत्रीत्यर्थ संस्थानच्या कायमनिधीच रकमा दिल्या, तर संस्थानावा कायमनिधि वाढून त्याच्यावरील व्याजाच्या उत्पन्नातून किती तरी लोकोपयोगी घोष्ये करण्यात येतील. हीली संस्थानच्या कायमनिधीवरील व्याजांतून श्रीसाईवाबा यांच्या जित्यपूजेच्या रोजळा खर्च व इतर किरकोळ कामाचा खर्च कझा तरी पुरा होतो. डत्तन्न योडे अस-ल्यामुळे भक्तांस राहण्याची गैरस्त्रोथ फार होते हे संस्थानास माहित आहे. पैशाच्यां ज्ञानाची संस्थानास कांही एक करिता येत नाही. श्रीसाईकृपेने संस्थानच्या जागेवर मुंबईचे डॉ. केशरीनाथ वासुदेव सावे व सी. आय. डी. पोलिस सबइन्स्ट्रेक्टर रा. रा. ना. आ. द्वांवत व त्यांचे मित्र रा. रा. स० आ. पाटणकर यांनी देऊ केलेस्या रकमेन्हे संस्थानास कै.ह.सी.दीक्षीत यांनी दिलेल्या जागेवर जर बांधण्याची कामे लवकरच चेत्या

डिसेंबर महिन्यापासून सुरवात करण्याचा संस्थावचा देत आहे. तर कोणा भासाव त्याच्या प्रिय याणसाच्या नांवानें अथवा स्वतःच्या नांवानें, घरे जाधप्याळडे देण्याची वर्गीरे याद्याची असल्याबाबू तो त्यांनी आता दिल्याच घरे जाधप्याळे काहे सुकर्म होऊन जाचेद्दी कधी होईल, तर भज्जांनी श्रीसाईभ्रीळर्य कोही याधयाळे शसेल, तर त्यांनी त्यावृद्ध रक्कम तंस्थानचे कायदनिवृत्त भरावी व अशा रीतीने कायदनिविधि वाढून त्याचे उत्पन्न वर लिहिल्याप्रमाणे दर्कीच्या उपयोगी पडेल.

१५. शिर्डी येथील हया उन्हांच्याच्या एक महिन्याशिवाय अकरा अहिने चांगली असते. तेथे रोगाई नसून व आतो तेथे प्राभरंचायत झाल्यानें नांवांत साक्षूपणा जास्त ठेवप्यात येतो. व निर्दीष्ट केलेल्या घरांची योजना युर्ण झाली झणजे जसे लोक हवा पालटप्याळरितां बाहेरगांवी जातात, तसे श्रीसाई भक्त हवा पालटण्यात-शरीर-छरितां व आवलिक यातनेकरिता शिर्डीस वेळत राहुं लागतील. इतर ठिकाणह्या हवा पालटीते फक्त शरीराचा फायदा होतो, परंतु शिर्डीच आत्मानें दोन फायदे मिळतील. शरीराचा फायदा होईल व स्वतःचा सनाचा व आत्मस्वाचा कायदाही करून घेतो येईल. असा दुहेरी फायदा होतो; अनें जेव्हा श्रीसाईमळांस छळूं लागेल, तेव्हां शिर्डी नांवांत बाहेरच्या लोळांच राहण्यास रेशी जागा मिळणार नाही. असे घला वाढते च तो दिनस लवकरत श्रीसाईकृपेने येईल असें मी इच्छतो.

लाईभुन्न
१४१ प्रिंसेप स्ट्रीट, मुंबई २.
ता. ५ नोंद्वेम्बर १९३४

} सुंदरराव दी. नवलकर,
बॉ. चिटणीम्

श्रोद्धाइवाचा

वर्षावृत्ति १९६२ चे शिरडीवृत्ति

नंवरेवर महिन्यात शिर्डी येथे ६५८ संतप्रेती वांधव श्रीमद्दादि-
दर्शनाकारिना कोपरगांव, नगर, सिक्कर, पिपलगांव, पुणे, सुकाळ, शिरडी-
गांव, (ता. वैजापूर) कोसी, जि. नवुरा, धोकोडे, ता. वलोळात, व
मुंवई या ठिकाणाहून आले होते. हा मंडळीत सरदार एन. बाब. निरीकर,
पुण्याचे हौ. शामसुंदर शोकर तेंडुलकर, कोपरगांवचे श्रीयुत के. एन.
देशमुख वकील व श्रीयुत जी. एस. देशपांडे वगैरे मंडळी होती. नगर
जिल्ह्याचे कलेक्टरसाहेब भनसाळी हे कोपरगांवचे मासलदार श्रीमुत
फडके यांजवरोवर श्रीदर्शनास आले होते.

कांदीं भक्तांनी श्रीस अभिपेक केला व गरिवांस जेवँ घातले. सुंव-
ईचे पाढीं गृहस्थ श्रीयुत डी. प.म. राजा यांनी त्यांच्या चुलन भावाच्या
प्रकृतीस आराम पडावा म्हणून घारीक पौर्णिमेच्या रात्री समाझीपुढे रात्रभर
समई लाविली होती. मुंवईचे श्रीयुत दिवेचा सॉलिस्टिर यांच्या
श्रीयुत बावासाहेब तर्खड यांच्या पत्रावरून अभिपेक झाला. त्याचप्रकारांगे
मेमदावाद येथाल साईभक्त छोटालाल भुलाभाई भट. यांचाही अभिपेक
झाला.

नगरचे श्रीयुत त्रिवक दामोदर रासने हे मंडळीसह शिर्डी येथे
आले होते व त्यांनी श्रीस दुधाचें व चुंगधी तेलाचें स्नान घातले. श्रीम
नैवेद्य केला होता व बालण सुवासिनी जेवँ घातल्या. ता. १५११३३
रोजी श्रीच्या चावडीच्या मिरवणुकील फटाके व शोभेची दाढ लावली व
चावडी नंतर शेजारती झाल्यावर सवाऱ्यांनी मंडळीस चहा केला व संस्थानच्या
नोकर मंडळीस फराळ केला.

श्रीयुत दत्तात्रय दामोदर रासने हे मागील महिन्याप्रकारांगे श्रीपुढे
ता. १५११३४ पर्यंत रोज भजन करीत असत. दिपवाळीत लक्ष्मी-

पूजनाच्या वेळी होमेची दाह श्रीपुढे लाविली व श्रीच्या समाधिमंदिरावर ता. २०-११-३४ पासून रात्री कंदिल लावण्यास सुरवात केली आहे.

शिर्डीचे भाज कुंभार महाराज यांनी श्रीस अभिषेक करून पुरग, वरणभाताचा दैवत करून दहा माणसे जेवावयास घातली.

जिल्हा, देशाची वड्हैरे आख्या तथांचा तपश्चित्त

(१) श्रीयुत मोर्तीराम स्वरूपचंद्र सिन्हर, श्रीस चांदीची छवी १।। तोके

(२) श्रीयुत दामोदर सावळाराम रासने, नगर, रु. ५०१ श्रीच्या मंदिरासमोर.

संभाषण्डप वांधव्याकरिता

(३) श्रीमती पिरोजवाई रामराव, निवाखालील पाटुकांजवल रोज दिवावती कराण्यावद्दल नव्हैवर महिन्याचे रु. २

ता. ८-११-३४, कार्तिक शु. १ रोजी शिर्डी येथील पेट्यांत जमा:-

- श्रीसमाधि मंदीरपेटी, रु. २३-७-०; श्रीद्वारकामाईपेटी, रु. ०-१५-३

संस्थानसभाचार

शिर्डी संस्थान कमिटीच्या पोटकमिटीची सभा ता. ११-११-३४ रविवार रोजी सान्ताकृष्ण येथे राववहादुर सो. वि. प्रधान यांच्या वंगल्यांत संघाकाळीं भरली होती. त्या वेळी इतर कामापैकीं खालील कामे झालीं (?) ह. भ. प. दासगणू महाराज यांचे शिष्य रा. रा. विठ्ठलराव यांस घरगुती कामाकरिता गांवीं जाण्याचे असल्या कारणाने त्यांस शिर्डी येथे गवयाच्या जागेवर रुजू होतां येणार नाहीं, म्हणून दासगणूमहाराजांचे पत्र आल्या-वरून गवयाच्या जागीं त्यांचे दुसरे शिष्य किसनराव यांची तात्पुरती रा. रा. विठ्ठलराव रुजू होईतोपर्यंत नेमणूक पोटकमिटीनें केली आहे व त्याप्रमाणे दासगणूमहाराजांस ऑ. चिटणीस यांनी कळविलें आहे.

(२) शिर्डी येथील श्रीसमाधिमंदिरासमोरील जागेवर सभामंड-पूचे काम सभामंडपास जोडून असलेल्या म्ब्रियंणाक्तप्रगणामन्त मगवात करावी

(३) संस्थानच्या नोकरांकडे व इतरांकडे परत्तर मनिझॉर्डरी येतात, त्या संस्थानचे ऑ. खजिनदार अथवा ऑ. चिटणीस याजकडे पाठ-चिण्यावद्दल भक्तांच्या माहितीकारितां वर्तमानपत्रांत जाहिराती द्याव्यात असें ठरले.

सभामंडपाचा प्लान करण्याचे काम चालू आहे व तें पुरें झाल्यावर कामास लवकरच श्रीकृपेने सुरवात करण्यांत येईल.

लेंडीवारेतील नवीन हौद बांधण्याच्या कामास सुरवात झाली आहे. जुन्या हौदास फाट पडल्यामुळे तो मोडून त्यापेक्षां मोठा हौद बांधण्याचे काम संस्थानचे शिर्डी येथील विश्वस्त श्रीयुत तात्या गणपत पाटील यांच्या देखरेखीखालीं संस्थानचा मेहनती नोकर श्रीयुत वाळा पिलार्जी गुरुव कळून घेत आहे.

शिर्डी येथे कै. काकासाहेब दीक्षित यांनी संस्थानास दिलेल्या जागेवर सॅनिटेरियमच्या धर्तीवर लहानशी घरे बांधण्याबदलचा प्लान तयार करण्याचे काम चालू आहे. ज्या कांहीं साईभक्तांनी एक एक घर बांधण्याकरितां रक्कमा देऊ केल्या आहेत, त्यांना प्लान तयार झाल्यावर व प्रत्येक घराच्या खर्चाचा अंदाज कळविल्यावर घरे बांधण्याच्या कामास श्रीसाईकृपेने लवकरच सुरवात होईल.

दासगणूमहाराज यांचा मुक्काम पंढरपुरास आहे.

शिर्डी येथे हवा उत्तम असून कडक थंडी पडण्यास सुरवात झाली आहे. ज्या भक्तास नाताळात शिर्डी येथे जावयाचे असल्यास, त्यांत तेथे राहण्याची, दिवावत्तीची व भांडयाकुंडयाची सोय आहे. ह्या जिनसा त्यांस तेथे न्याव्या लागणार नाहींत. नाताळात आगगाडीचे दर कमी कोलेले आहेत.

साईभुवन,
१४१ प्रिन्सेस स्ट्रीट, मुंबई २ }
ता. ५ डिसेंबर १९३४ } सुंदरराव दि. नवलकर
ऑ. चिटणीस
शिर्डी संस्थान कमिटी.

कै. भक्तशिरोमणी श्रीमहालक्ष्मापति

अद्वितीयस्त्रियांसु इस्त्रियोग्यमः

श्रीसाहस्रांका संपादक महाशय यांस

स्त्रेम कृ. शि. न. विनंती विशेष. कै. भक्तशिरोमणि महालक्ष्मापति यांच्या चिरंजीवांनी वावांच्या संवंधाने महालक्ष्मापत्रीच्या सांगण्यावर्हन कांही अनुभव लिहून ठेविले आहेत असै मी वरीच वर्षे एकत्र होतो, व जेव्हां जेव्हां मी शिरडीस जाई, तेव्हां तेव्हां ते अनुभव मला दाखवा म्हणून विनंतीही करीत असै. परंतु योग येईना. मेळ्या पुण्यतिथीच्या वेळी हा योग आला व श्री. मार्त्तिभाऊ (महालक्ष्मापत्रीचे चिरंजीव) यांनी ती व्ही मला दाखविली. बावांच्या मंदिरांत असलेले उन्दवार श्री. निवृत्ति शेळके यांजकडून मी त्यांची एक प्रत करून घेतला. तिला श्रीसाहस्रांकेच्या एखाद्या किंवा जरूर तर जोड अंकी कृपेने प्रतिक्षी पिण्यावी.

हे अनुभव खुद श्री. महालक्ष्मापत्रीनी वापल्या मुळाने सांगून ते त्यांच्या चिरंजीवांनी लिहून ठेविले आहेत. तेव्हां त्यांच्या सत्यतेवद्वल शंका घेण्याचे कारण नाहीं.

व्याकरणदृष्ट्या कांही ठिकाणी झालेली वेढीवांकडी वाक्यरचना व असलेली अशुद्धे शुद्ध करून त्यांची भाषा व त्यांचा अर्थ यांची हानि न होऊं देतां त्यांचे अनुभव जशाचे तसेच दिले आहेत. श्री. महालक्ष्मापत्रीनी व त्यांच्या चिरंजीवांनी हे अनुभव देतांना महालक्ष्मापत्रीचे अत्यंत त्रोटक चरित्रही दिलें आहे असै म्हटलें तरी चालेल. त्याचा सारांश खालीं लिहिल्याप्रमाणे :

महालक्ष्मापति हे जातीचे सोनार. हे पिढीजाद शिरडीचेच राहणारे. यांचे शिरडीस एक १४—१५ खणी घर व ७।। एकर जमीन आहे. पूर्वी-पासून हे खंडेरायाचे भक्त. हे पूर्ववर्यांत कांहीं सोनारकीचा धंदा करीत. पण धंद्यांत त्यांना वश येईना. म्हणून ईश्वरप्रेरणेनुल्प त्यांनी धंदा करण्याचे सोडून देऊन भिक्षावृत्ति पत्करिली. ह्यांना चार मुळी—जानकीबाई,

सीतावाई, रम्युमावाई व विठावाई, अहुकमे अस्तगांव, डोचळे, डोन्हाळे व जेईक दिक्षा होया. (पैकी इळी विठावाई फक्त हयात आहे) व दोन मुरुरे झाले. आदेला दुलगा वारला. त्याजुळे त्याचे संसारातून मन उडाले. पण वावाच्या ढृपने त्यांना दुसरा मुरुरा झाला व तो हल्ही ३७ वर्षांचा हयात असून त्याचे लग्न होऊन त्यास एक मुरुरा व दोन मुर्ली आहेत.

वावांत कोणी सात्रुसंत आले, म्हणजे त्यांची व्यवस्था करण्याचे काम श्री म्हाळसापत्रि व त्यांचे मित्र श्रीकाशीराम शिंषी व मिळ (आपा जागले) यांच्याकडे असे.

म्हाळसापत्रीची जन्मतिथि निळू शकत नाही. मरणसप्तरी त्यांचे वय अज्ञासे ८५ वर्षांचे असावे. त्यांची मरणतिथि भाद्रपद कृ. ६ गुंगलवार शके १८४३ आहे. त्यावहन त्यांचा जन्म शके १७५८ असावा असे दिसते.

म्हाळसापत्रीच्या कुटुंबाचे नांव शिंजवाई. त्या हल्ही हयात आहेत. त्यांचे वय ७५ वर्षांचे असावे असे वाटते. त्यांचे माहेर नांदुर शिंगोटे. म्हाळसापत्रीचे हें पहिलेच कुटुंब. तें बृद्ध असून सुस्वभावी आहे.

बाबा निजामशाहीतील एका मुसलमानाच्या बन्हाडावरोवर शिर-डीत आले. ते प्रथम श्रीखंडेरायाच्या मंदिरांत आले; त्या ठिकाणी म्हाळसापत्रि वसले होते. त्यांनी वावांना आत्मो साईवावा असे म्हणून हाक मारली व नंतर गांवांत नेऊन त्यांच्या स्नेहांची (काशीराम शिंषी व जागले) गांठ बालून दिली. त्यांनी वावांना श्रीद्वारकामाईत नेऊन ठेविले. बाबा कोही महिने (पूर्वी साठैसाहेवांच्या, हल्ही नवलकरसाहेवांच्या वाड्यातील) लिंगाच्या झाडाखाली राहत असत. तेथें जवळ बावांनी म्हाळसापत्रीस व इतर मंडळीस आपल्या श्रीगुरुरायाची समाधि (जमीन खोदावयास सांगून त्याखाली असलेली) दाखवून लागलीच तीं तशीच्या तशीच पुरुन त्या ठिकाणी दर गुरुवारी व शुक्रवारी धून जाळण्यास आज्ञा केली.

पुढे कांही कालानें म्हाळसापति व बाबा यांचे परत्तरावर फार प्रेम जडले. सत्रो बाबाच्याजवळ श्रीद्वारकामाईत कोणी निजावयास जात नाहे, बाबा एकटेच निजत असत. नंतर बप्याच यांची म्हाळसापति बाबाच्याजवळ श्रीद्वारकामाईत निजावयास जाऊ वारंवार. बाबा समाधिस्थ होईपर्यंत म्हाळसापतीचा हा नियक्रम ३०-४० वर्षांचा होता.

म्हाळसापति हे गुप्त भक्तमाणिक होते, ते जरी नंजत इरीत होते, तरी ते पूर्ण वैतानवर्णाळ होते. त्यांना श्रीमलहारदेवाचा इटांत झाल्यापासून त्यांनी जोनारकी सोडली. नंतर ते भिक्षेवर जे लिंगाळ, नंतर निर्वाह करून संतोष नानोत असत. पुष्कळ नंडळींना त्यांच्या गरिबीची कीव येत असे. त्यानुकै ते त्यांना पैसे घावयास जात. पण ऐच्याच्या लालुचीस ते कधीही भुलले नाहीत. बाबा सांगतील तरच पैसा अगर दूसऱ्याने दिलेली कोणतीही वस्तु स्वीकारावयाची, नाही तर नाही. बाबा ही त्यांची मिस्पृहवृत्ति पाहून त्यांना कोणतीही वस्तु अगर पैसा घेण्याचा आग्रह करीत नसत. अंति आप्रहामुळे एखाद्या वेळी पैसा अगर खाडी वस्तु घेणे भाग पडले, तर त्याचा उपयोग ते संसारकार्यात कधीही करात नसत. देवघर्माकडे किंवा गरीवगुरिवांकडे करीत. एकदा बाबांनी परीझा पाहण्याच्या मिपानें म्हणा, अगर अन्य कारणानें म्हणा, त्यांना दैसे घेण्याचा आग्रह केला. म्हाळसापतींनी पैसे घेण्याच्ये नाकाराले व म्हणाले, “बाबा मला पैसा वगैरे कांही नको. मला फक्त तुमचे पाय पाहिजेत.” खरोखरच केवढी ही नित्यूहता ! केवढी ही निरिच्छता ! केवढा ठरी नित्याचा वीट ! व नित्येषणेची हत्या ! व सद्गुरुप्रेम !

म्हाळसापति हे जेजुरीच्या खंडेरायाची बर्दीतून इक्क देल वारी करीत. त्यांचे कुळदैवत खंडेराय, त्यावर त्यांचे अप्रतिन प्रेम व अलोट निष्टा. तितकैच त्यांचे श्रीसमर्थसद्गुरु वावावरही प्रेम व नितकीच अप्रतीम निष्टा. वावांचे पाय त्यांनी बाबा समाधिस्थ होईपर्यंत सोडले नाहीत. बाबा समाधिस्थ झाल्यावर म्हाळसापतींनी चार वर्षींनी देह ठेवण्या

श्रीखंडेरायांनी व वावांची त्यांना वेळोवेळी दिलेले दृष्टांत व अनुभव खरोखरच हृदयस्पर्शी व उद्गोधक आहेत. म्हाळसापतींचे शारीरिक, जाचिक व मात्रिक तप कडकडीत होते. त्यांचे त्यांच्या इंद्रियांवर प्रभुत्व होते. संसारांत राहून ते कमलपत्राग्रमाणे संसारविषयावासून अलिप्त होते.

म्हाळसापतींनी कर्मयोगाचा किंवा ज्ञानयोगाचा अभ्यास न करता किंवा कोणत्याही प्रकारची विद्या संपादन न करता त्यांच्या ठिकाणी खंडेराय दृष्टांताने व वावांच्या दर्शनाने एकदम नैराश्य, वैराग्य ज्ञान, व निष्ठा कशी उत्थळ झाली?

उद्यजडाचि दिनकर | प्रकाशाचि आते आंधार |

कां दीपसंगे कर्पूर | दीपचि होय || ९४५ ||

तैसें जया कोणासी दैवे | गुरुवाङ्य श्रवणाचि सवे |

दैत गिळोनि विसंब्रे | आपणया वृत्ती || ९४६ ||

कामा बचनाचिये भेटी | सरिसाची वैं कारिटी |

वस्तु होऊनि उठी | कवणी एक जो || ९४७ ||

पुत्र यित्त परलोक | यथा तिहींचा अभिलाष |

यरी होय पाइका | हेही झाले || ९४८ ||

श्रीज्ञानेश्वरी, अ. १८

यावरुन जा कोणी भाग्यनिधि असेल, त्यालाच परमेश्वरकृपेने व सद्गुरुवचनश्रवणाने उपरती होते. त्याला संसारत्यागाची, शाश्वाची, विद्वत्तेची व इतर कोणत्याही साधनाची अवश्यकता नसते. पण असे भाग्यनिधि वोटावर मोजप्याइतके सुझा मिळणे कठीण.

श्री. म्हाळसापति यांपैकीच एक महात्मे म्हणावयाचे !

ठाणे, मिति कात्तिक शु. ९ गुरुवार
शके १८५६ }

} संतपदरजःकण दासानुदास
वावांची बाळ

श्रीसार्वनाथप्रसन्न

१. श्री. उहाळखापतीचा स्वभाव व धंदा

माझ्या पूर्वपिढीपासून श्रीमल्हारचे संस्थान नाह्या बडिलांकडे होते. परंतु नव्यंतरी माझे बडील चिमणाजीपंत यांना उद्दकरच देवाज्ञा आली, तेव्हां त्यांना रामजी, मी आणि हरिभाऊ अशी तीन अपत्ये होतीं. पुढे संस्थान चुलत्याकडे गेले. आमची पोटापाण्याची कोय आमची मातुःश्री गंगाबाई ह्या काळा तरी करीत होत्या. मी थोर झाल्यावर लोक मला म्हणत की, काहीं तरी उद्योग कर; असा रिकामा फिरुं नकोह. तेव्हां लोकांच्या आग्रहावरून बंदा करूं लागलो. परंतु मला त्यांत यश येईना. शेराचा सव्वा शेर न होतां शेराचा पाऊण शेर होऊं लागला. असे कां होते, म्हणून काळजी करीत असे. परंतु एके दिवशी मला श्रीमल्हारदेव यांनी असा दृष्टांत दिला की, तुझी काठी मोडली. मोराची पिसे गळाळी. परंतु वोलून-चालून मीं अज्ञान. तेव्हां देवाने माझ्या स्वतःच्या अंगांत संचार करून मला म्हणाले की, “मला तुझ्या घरांत यावयाचे आहे. तर तू मला ने.” तेव्हां लोकांनी देवाचे संस्थान चुलत्याच्या घरून आणवून माझ्या घरी वसविले व मी पूर्वप्रमाणे देवधर्म चालू केला. इतके जरी ज्ञाले, तरी मी धंदा करीत असे. परंतु देवाने मला दुसऱ्याने असा दृष्टांत दिला की, “एक ब्राह्मण आला आणि म्हणाला की, “कां रे बुवा, तू धंदा केला नाहींसतर तुझे पोट भरणार नाहीं का?” तेव्हां मी त्यांना सांगितले की, “मी आजपासून काहींच उद्योगधंदा करणार नाहीं!” तो ब्राह्मण म्हणाला, “ठेव माझ्या पायावर हात.” त्याप्रमाणे मी त्याच्या पायावर हात ठेवून दुसऱ्या दिवसापासून अजिवात धंदा चोडून देऊन सर्व काळ देवधर्मात घालवू लागलो.

माझे सिंह रा. रा. काशीराम शिंपी, रा. रा. आपाजी जागले, खांच्या स्वभावातीली माझा स्वभाव मिळता असल्यामुळे आम्ही वाढवयांत व तरुणपणीं जगाच्या नियमप्रमाणे, नानाप्रकारचे खेळ खेळलो. आमच्या घरीं कोणत्याहो जातीचा पाहुणा आला, तर आम्ही त्यांचा पुढीलप्रमाणे

आदरस्त्वार करीत असू, गंसावी आला, तर नमोनारायण म्हणावे. तेचांनी आला, तर त्याला जयराम म्हणावे. फकीर आला तर जयसाई असै म्हटवे. हा वर सांगितलेला स्त्वार मीं करावयाचा, त्याप्रमाणे माझे मित्रही करत असत. रा. रा. काशीरामशेठ शिंषी यांनी शिधापाणी द्यावे. आपांजी तरतु यांनी सरपणमांडी वगैरे सामान द्यावे व मी गरीब असल्यामुळे तरतु पायवंदन करावे. (हातपाय चेपणे वगैरे)

२. बायांचे प्रथम शिरडींत आगमन व दर्शन

माझा नित्य नेम चालला असतांना एके दिवशी मी शिरडींतले मल्हारदेवाच्या पूजेकरितां गेलों असतां राहात्याच्या बाजूने, एक मुसलमानी लग्नाची वरात आली होती. त्यात एक मुसलमान साधु एकदम देवाच्या देवबळांत आले; त्या वेळी मी मल्हारदेवाची पूजा करीत होतों, तों पाटांन्हीं कोणी आल्याचा भास झाला म्हणून वळून पाहिले तों मुसलमान नाडु (फकीर). तेव्हां मी नेहमीच्या वहिवाटीप्रमाणे आवाजी साईमल्हारद्दज असै म्हणून मी त्यांना (फकिरांना) नमस्त्वार करून बसविले. मग माझी पूजा संपल्यावर मी व फकीर यांनी चिलीम ओढली व त्यांना मी वरेवर घेऊन गांवांतील मशिदींत बसविले. त्याप्रमाणे मी आपल्या मित्रमंडळांची गांठ घालून दिली. मग बाबा व मित्रमंडळी आम्ही दररोज गाणेवजाव्यांकरीत नाना प्रकारचे खेळ खेळत असू; एखाचा वेळेस आम्ही वावांदृह पूर पाहावयास जात असू. असे आम्ही आनंदानें दिवस काढीत असून, त्याच वेळेस शिर्डी मुक्कामीं देवीदास व जानकीदास असे दोन सत्पुरुष पूर्वीपासून राहत होते, ते आमच्याबरोबर बाबाशीसुद्धा देवाधर्माच्या गोष्टी चोलत असत.

३. बाबा लिंबवृक्षाखालीं आसन घालून केव्हांपासून बसू लागले ?

बाबांची समाधि हळीं ज्या ठिकाणी आहे, त्याच वाड्याच्या पश्चिमेस साठेसाहेबांचा वाढा आहे. त्या वाड्यांत एक लिंबाचे झाड आहे. कांदीं महिन्यांनी त्या लिंबाच्या झाडाखालीं बाबांचे आसन आले.

४. बौद्ध जवरअल्लीष्ठी जवरहस्ती

कांहीं दिवस वावा त्या लिंबाच्या झाडाभालीं रहात व कांहीं दिवस नविर्दीत राहत. असे होता होता एके दिवशी वावा गांवांतील लोकांना म्हणाले की, तुम्ही त्या ठिकाणी खणा, त्या ठिकाणी माह्या गुरुच्ची समाधि जाहे. त्याप्रमाणे लोकांनी उकळून पाहिले, तर खरांखर समाधि नियाली. नग गांवांतील लोकांनी जागा साफसुफ करून त्या समार्चिवर गलेफ व कुले टाकून पूजा केली व त्या दिवसापासून तेथें दर गुरुवारी यात्रा भरत असे.

५. वावांच्या गुरुराघांची समाधि

असे कांहीं दिवस चालव्यावर परत शिरडी मुक्कामी एक जवरअल्ली नावाचे मौला आले व ते वावांना म्हणत कीं, तू माझा चेला हो; परंतु वावांच्या ननांतून त्या मौलाचा चेला व्हावयाचे न हतो; परंतु त्यांनी वावांना वळेच राहते मुक्कामी नेले. जेव्हां वावा शिर्डीदून राहते मुक्कामी गेले, तेव्हां त्यांच्या मित्रमंडळीना करमेना. म्हणून त्यांनी विचार करून ते गांवांतील पांचपंचवीस लोक वरोवर घेऊन राहते मुक्कामी गेले व मी (भगत) म्हणाले, “वावा शिर्डीस चला;” तेव्हां वावा म्हणाले, “तो फार द्वाढ आहे. मला कांहीं तो शिर्डीस जाऊ देणार नाहीं.” तेव्हां मी (भक्तांनी) वावांना परत शिर्डीस आणले. तेव्हां तो जवरअल्ली मौला शिर्डी मुक्कामी आला. त्या वेळीं शिर्डींतील लोकांनी त्यांची चांगलीच धिंड काढून त्यास गांवांतून घालवून दिले.

६. वावांचे रहाते, निघोज व निमगांव ठिकाणी येणे

वावा कधीं राहात्यास तर कधीं निघोज, निमगांवास जात येत. निमगांव येथे डैगळे यांच्या घरीं वावांची नेहमीं वैठक असे व रहाते येथे खुशालशेट यांच्या घरीं व गांवांतील सावकारांच्या घरीं सहज लहरीने जात.

४. बौद्धा जवरअल्लीष्ठी जवरहस्ती

कांहीं दिवस वावा त्या लिकाच्या झाडाभालीं रहात व कांहीं दिवस नविर्दीत राहत. असे होता होता एके दिवशी वावा गांवांतील लोकांना म्हणाले की, तुम्ही त्या ठिकाणी खणा, त्या ठिकाणी माह्या गुरुच्ची समाधि जाहे. त्याप्रमाणे लोकांनी उकळून पाहिले, तर खरांखर समाधि नियाली. नग गांवांतील लोकांनी जागा साफसुफ करून त्या समार्चिवर गलेफ व कुले टाकून पूजा केली व त्या दिवसापासून तेथें दर गुरुवारी यात्रा भरत असे.

५. वावांच्या गुरुरायांची समाधि

असे कांहीं दिवस चालव्यावर परत शिरडी मुक्कामी एक जवरअल्ली नावाचे मौला आले व ते वावांना म्हणत कीं, तू माझा चेला हो; परंतु वावांच्या ननांतून त्या मौलाचा चेला व्हावयाचे न हतो; परंतु त्यांनी वावांना वळेच राहते मुक्कामी नेले. जेव्हां वावा शिर्डीदून राहते मुक्कामी गेले, तेव्हां त्यांच्या मित्रमंडळीना करमेना. म्हणून त्यांनी विचार करून ते गांवांतील पांचपंचवीस लोक वरोवर घेऊन राहते मुक्कामी गेले व मी (भगत) म्हणाले, “वावा शिर्डीस चला;” तेव्हां वावा म्हणाले, “तो फार द्वाढ आहे. मला कांहीं तो शिर्डीस जाऊ देणार नाहीं.” तेव्हां मी (भक्तांनी) वावांना परत शिर्डीस आणले. तेव्हां तो जवरअल्ली मौला शिर्डी मुक्कामी आला. त्या वेळीं शिर्डींतील लोकांनी त्याची चांगलीच धिंड काढून त्यास गांवांतून घालवून दिले.

६. वावांचे रहाते, निघोज व निमगांव ठिकाणी येणे

वावा कधीं राहात्यास तर कधीं निघोज, निमगांवास जात येत. निमगांव येथे डैगळे यांच्या घरीं वावांची नेहमीं वैठक असे व रहाते येथे खुशालशेट यांच्या घरीं व गांवांतील सावकारांच्या घरीं सहज लहरीने जात.

७. बाबांची १ री लीला (स्वतःस पुरुष घेऊयाची)

शिरडीच्या उत्तर बाजूला गांवायासून सुमारे तीन नंबरावर एक ओढा आहे. त्या ओढ्याचे नाव सीद. त्या नाल्यावर बाबा स्वतः बसत असत. कधी कधी बाबा स्वतः त्या ओढ्यांत जाऊन सुमारे एक परसभर खड्हा खणीत व त्यांत स्वतः उमे राहून आपले शीर तेवढे उघडे ठेवून बाळू दाकून स्वतःस पुरुष घेत असत.

८. बाबांची घैचक्रिया व घेड

बाबा शिर्डी मुक्कामी लोकांना औपधपाणी देत असत व त्याच्या योगाने मोठमोठे महारोगी नीट होत असत व गांवांत लहरीप्रमाणे जेवण घेत असत. पुढे कांही दिवसांनी बाबा वेड्यासारखे करूं लागले व त्याच नारात थिल्हरीचे पाणी पीत. बाटेल त्या ठिकाणी बसत उठत. या बागण्यावरून गांवांतील लोक बाबांना वेडे मानूं लागले. पूर्वी जी शिर्डी मुक्कामी जीर्ण [जुरी] नशीद होती, त्या ठिकाणी बाबा शयन करीत असत.

९. बाबांची २ री लीला (फळीवर निजण्याची)

कांही दिवसांनी बाबांना शयन करण्याकरता नानासाहेब ठेंगळे यांनी एक फळी आणून दिली. त्या फळीचा उपयोग बाबांनी पुढील प्रमाणे केला. तो असा की, चिंध्यांचे दोन मोठे काकडे वळीत व ते काकडे खांडाला (तुळईला) बांधित व त्यांत ती फळी ठेवीत. ते खांड व फळी यांत अंतर सुमारे एक वीतभर असे. पुढे बाबा त्या फळीच्या दोन्ही बाजूला पाण्याने भरलेल्या दोन पण्यांत दिवा लावीत व त्यांत फळीवर शयन करीत. हा दररोजचा बाबांचा नित्यनेम पाहून लोकांना फारच नवळ बाटून हा खरोखर मौला फकीर नसून हा कोणी तरी सत्पुरुष असावा असें लोकांचे म्हणणे झाले व त्या फळीवर बाबा कसे जात असत व कसे खाली येत असत हें कोणालाही समजत नसे. हा बाबांचा चमत्कार

पाहण्यास लोकांची नेहमींच गर्दी हे जे लागला, तेव्हां बाबांनी कर नाहितल्याप्रमाणे दायन करणे व पाण्याते भरलेल्या पणत्या चेतविष्णे हे बंड केले.

१०. अश्रुभवद्वारीबाबा उत्तमधास सुरसाह

कोपरगांव एथे गोपाळगड रुड इन्स्प्रेक्टर होते. त्याचे शिर्डीचे नेहमी येणेजाणे होते. त्यांची बाबांवर पूर्ण श्रद्धा होती. त्यांना तीन वायका झाल्या, तरी पोटी पुत्रसंतान नाही. मग बाबांच्या कृपेते त्यांना पुत्रसंतान झाले. त्याचा मोबदला म्हणून त्यांनी बाबांना वसुण्यावरितीं जी जुनी मशीद होती ती दुरुस्त करून देऊचे मनांत आणिले. परंतु त्यांच्याते तें काम झाले नाही. तथापि हल्दी जो रामनवमीचा उत्सव होता, तो इन्स्प्रेक्टरसाहेबांनी गांवांतील प्रमुख संडळे व पाटील-कुळजणी यांचा विचार घेऊन करण्यास सुरवात केला.

११. श्रीसंतगंगार्गीर बाबा (चांगडे व)

कापूस बडगांव (मोगलाई) एथे गंगागीर बाबा गांवोगांव नामस्थाह करीत व त्याप्रमाणे भोज स्मारभ करत. त्याप्रमाणे गंगागीर बाबांनी शिर्डी मुक्कामी नामस्थाह कें व नित्याप्रमाणे पारणे केले (भोजनस्मारभ) त्या वेळा सदूरु साईबाबा हे आपल्या स्वतःकरितां दोन्ही हातांत दोन मातीच्या धागरी घेऊन पाण्यास जात असत. हल्दी ज्या ठिकाणी श्रीसाईबाबांची समाधि आहे, त्या ठिकाणी पूर्वी एक मोठे थोरले पटांगण होते. त्या ठिकाणी मी (श्रीमल्हारभगत) व दुसरे कांहीं गांवांतील प्रमुख संडळी उभे होतो. तों तिकडून गंगागीर बाबा आले, व म्हणाले “कां हो, हे कोण महाराज (साईबाबा) आहेत ? ” तेव्हां मी (भगत) म्हणालो, “हे साईमहाराज आहेत.” तेव्हां त्या वेळेस बाबा धागरीत पाणी घेऊन मशीदीकडे चालले होते. तेव्हां गंगागीरबाबा भजलांना व जमलेल्या संडळीना म्हणाले, “हा तर हिरा असून तुम्हीं त्यांना (बाबांना) एखाचा कस्टाप्रमाणे मानतां !

तेव्हां तुम्हाला मनुष्याची पारख नाही.” इतके बोलून नंदरामवाचा श्रीसाईवावाच्या पाठोपाठ सागे आले, तेव्हां साईवावांनी आपल्या हृतिंतील वागरी मशिदींत आणून ठेवल्या आणि तावडतोव विटकरीचा टोका इनंत घेतला आणि गंगागीरवावांना म्हणाले की, ऐसे जाना ऐसे आनन् वेळी-तून येणे). मग गंगागीरवावा वेळीतून आल्यावर श्रीसाईवावांनी “शिवाजी चंगदेवमहाराज” असें म्हणून त्यांना मशिदींत आणले व ता नी (म्हाळसापति) श्रीसाईवावा व चांगदेव (गंगागीरवावा) या नंदवांनी चिलीमणी ओढली.

१२. श्रीआनंदनाथ महाराज

त्याचप्रमाणे अक्कलकोटचे अनंत (आनंदनाथ) महाराज हे वेवळे एथे आले होते. त्या ठिकाणी शिर्डीची मंडळी रा. रा. नंदराम नानवाडी, दगडू गायके, हे त्यांना भेटण्याकरिता नेले होते. तेथे अनंतमहाराजांची भेट झाल्यावर शिर्डीची मंडळी धरीं येण्यास निवाली, त्यावरोवर अक्कलकोटच्या महाराजांचे शिष्य आनंदनाथमहाराज त्यांच्या गाडींत वसून शिर्डी मुक्कामीं आले व त्यांनी श्रीसाईमहाराजांना पाहिल्यावरोवर म्हणाले, “अरे, हा तर हिरा आहे. तुम्हाला चांगलीच मनुष्याची पारख आहे.” इतके ते गांवांतील लोकांना बोलले.

१३. जुनी मशीद दुरुस्त करण्याचे काम

रा. रा. नानासाहेब चांदोरकर यांची बाबांची जीर्ण मशीद वांधण्याची इच्छा होती. त्याप्रमाणे ते काम सुरु करणार, प्रंतु श्रीसाईवावा तें काम सुरु करूंदेईनात. असें होतां होतां एके दिवशीं मी (श्री म्हाळसा भगत) दररोजच्या नियमाप्रमाणे भिक्षा भागण्यास गावांत चालण्यो होतो; तेव्हां ते सहज फिरत फिरत मशिदीवरून गेले, त्या वेळेस मशीदीच्या बाहेर नानासाहेब उभे होते. ते मजजवळ ही मशिदीची गोष्ट वोलणार, तों श्रीसाई-

वावांनी मला वर (मशिदींत) बोलावले, आणि मग ने वावांना ओढण्याकरतां चिलीम भरली असतां वावा म्हणाले, “का रे न्हाळसापति, तो वाहेर कोण उमा आहे ?” तेथां मी म्हणालो, “नानासाहेव वांडेरकर आहेत.” “होय का ! अरे, म्हाळसापति मला तुला विचारावयाचे आहे, हा वाहेर नाना आहे ना ? तो म्हणतो की, वावा, मी नवीन न्हांड वांधून देतो. मग त्याला नवीन मशीद वांधून व्यावयाची आहे. का आपली तुनी वरी आहे ? कदाला नवी पाहिजे वरे ? वांधीना का नवी, आपल्या दोवांना वरी होईल, उठा वसावयास, वेळ पडल्यास झोपावयास.” मग असा आमचा दोघांचा विचार चालला व शेवटी असें ठरलें की, नवी न्हांड वांधावयाची. मग वावांनी माझ्याकडून नानासाहेवांना हाक मारली. आणि लागलीच एक नारळ आणून फोडला. कामास सुरवात केली; वाज जरी सुन्ह केलें तरी वावांची लहर फिरली की ते त्यांना ते काम करून देत नसत. असें करतां करतां हळी ज्या मशिदींत वावांचा फोटो आहे, त्या मशिदीचे काम अशाप्रकारे पुरें झाले.

१४. वावांची पूजा

वावांची पूजा मी करीत होतो. परंतु वावांच्या कदाळाला गंध लावीत नव्हतो. नंतर वावांनी मला असा दृष्टांत दिला की, वावांच्या कपाळास गंध, दोन्ही हाताला उटणे लावलेले असे बाबा मला दिसले. लागलीच दुसऱ्या दिवशीं मी नित्याप्रमाणे उठून देवपूजा करून वावांचो पूजा केली व वावांच्या कपाळास गंध लावून भंडार लाविला. त्याच्यप्रमाणे हातास उटणे लाविले. त्या दिवसापासून वाबो कपाळाला गंध लावून घेऊ लागले. ह्यापूर्वी फक्त गळ्यालाच गंध लावण्याची चाल होती.

१५. संगमनेरचे काजीसाहेव

परंतु ही कपाळास गंध लावण्याची चाल हुसलमान लोकांना आवडेना व त्यांनी वावांना ह्या वावतीत म्हणावें की, “ वावा

वाचालास नेह आजून घेऊ लक्षा।” परंतु वाचा मुस्तकमाळाचैव व एकत्रां मजकडून पूजा करून घेत. शोबटीं मुस्तकमाळ लोकांनी काजीसाहेबाला खंगमन्त्रेराहून बोलावले व त्याप्रमाणे काजीसाहेब शिर्डी मुक्कामी आले व दोस्तांचा विचार घेतला, व त्यांत असे ठरले की, पाहूँ कोण आज वावांच्या कपाळाला गंध लावतो व पूजा करतो! जो पूजा करील त्याला आम्ही आज पूजेलाच अडथळा करू. मग पाहूंया कसा म्हाळसापति वावांची पूजा करतो! इतक्यावर तो जर पूजा करील, तर आम्ही त्याला चांगलाच मार देऊ भूणजे आजपासून वावांच्या कपाळाला गंध लावण, तसेच हाताला उठणे लावणेच वंद होईल. असा त्यांचा विचार ठरला व त्याप्रमाणे ते त्या व्यवस्थेस लागले. परंतु वावांची करणीच कांहीं विलक्षण होती. त्यांच्यापैकीं रा. रा. भाऊराव तांबोळी हे माझे मित्र होते. त्यांनी झालेली सर्वे हक्कीकत मला कळविली आणि म्हणाले की, उद्यां आपल्या वावांच्या पूजेला अडथळा होणार आहे. परंतु बोलूनचालून मी भगत; मला काय करावयाचे? मी आपल्या दररोजच्या नियमाप्रमाणे श्रीखंडेरावांची पूजा करून दानि, गणपति, महादेव व मारुति ह्यांची पूजा करून मशिदीवरून जाऊ लागले व वावांच्या नांवाची पूजा होलीवर केली. आणि घरीं जाऊ लागले. तोंच वावांनी “म्हाळसापति इदरआव, आज तू असा कां वाहेखून चाललास?” “वाचा, मजवर काजीसाहेब रागावतील म्हणून मी आज मशिर्दीत न येतां वाहेखून चाललो.” “ लगाव दे संदल! ह्यां लगाव, ह्यां लगाव, ह्यां लगाव (कपाळास, मस्तकास, गळ्याला, व हाताला) भंडार व चंदनकु कोन नाम रखेगा? (भंडार व चंदन याला कोण नांव ठेवू शकणार?)” ह्याप्रमाणे वावांनी मजकडून पूजा करून घेतली. तेव्हां काजीसाहेवांनी आपला रस्ता मुकाट्याने धरला. ह्याप्रमाणे मी वावांची दररोज पूजा करू लागले.

१६. सीताराम डेंगळे व वावांची पूजा

असे कांहीं दिवस चालले असतां एके दिवशीं रा. रा. सीताराम डेंगळे यांनी विचार कला की, आपण वावांची पूजा करू; परंतु माझथा-

शिवाय बाबा कोणास पूजा करूँ देत नसत. जर इतके करून शारीरी आलाच, तर त्यांनी त्यास असें म्हणावें की, ह्या खांवाची पूजा कर. याशी पूजा तुम्हांला नो सोनार करूँ देणार नाही. जेव्हा बाबा त्याला असें नोसत, तेव्हां त्याला घारच वाईट बाटे व पाहूंया बाबा भक्ताशिवाय दुसऱ्याचा हातून पूजा करून घेतात की नाही? म्हणून सीताराम डेंगळे पूजेच्या सर्वे सामानासह निमग्नबाबून शिरीस बाबांची पूजा करण्यास आले व ते हळूच बाबांच्या मस्तकावर पाणी, गंध शिपडू लागळे. तोच बाबा त्याला घरावयास लागळे. ते पळून गेले. परत दुसऱ्या दिवशीं पूजेला आले व नकळत पूजा करून जावू लागळे. याप्रमाणे त्यांनी पूजा सुख केली व त्या दिवसापासून बाबांची पूजा कोणीही करून लागळे. ह्यापूर्वी बाबा मजकळूनच पूजा घेत व बाबांना पण दुसऱ्याची पूजा झावडत नसे. रा. रा. सीताराम डेंगळे यांच्या मनांत बाबांची पूजा करण्याची इच्छा होती. परंतु बाबा मजशिवाय कोणासही पूजा करूँ देत नसत असें त्यांस माहित होतें, म्हणून त्यांनी सहज गोष्ट दगडूभाईजवळ काढली. तेव्हां तो म्हणाला, “खुशाल पूजा करा.” एवढे म्हटल्यावरोवर त्यांनी दगडूभाईस सपके देऊ केले व त्याप्रमाणे त्यांनी केलें. ह्याप्रमाणे बाबांची पूजा सर्व लोक करून लागळे. शिवाय माशी पूजा नेहमीप्रमाणे चालू होती.

१७. श्री. मेघा व बाबांची पूजा व आरति

रा. रा. हरि विनायक साठे हे बाबांच्या भेटीस नेहमी येत-जात होते. त्यांचा मेघा ह्या नंवाचा एक गुजराती ब्राह्मण होता, तो सात्किंव मनुष्य हीता. त्याचा दररोजचा नेम असा होता की, खंडेराव, शनि, मारुति, गणपति व महादेव यांची पूजा करावयाची व त्याप्रमाणे तो बाबांची पूजा करी; परंतु त्याची स्थिति नवीन रा. रा. सीताराम डेंगळे यांच्याप्रमाणे झाली, पुढे तो बाबांची आरति करीत असे; परंतु बाबा त्याला आरति करूँ देत नसत, तरी तसाच पंचारति घेऊन मशिदीच्या पायरीजवळ राहून आरति करीत असे. पुढे तो मशिदीत घेऊन आरति करून लागळा.

१८. श्री. साठेसाहेब वाबांचा वापराना नैवेद्य

रा. रा. हरि विनायक साठे वाबांची इच्छा होती की आपण दरोऽवांना नैवेद्य करीत जावा, म्हणून त्यांनी ती गोष्ट सहज मजबूती करावळा, परंतु ती गोष्ट मी कवूल केली नाही. तेव्हां एके दिवशी साठेसाहेब व भाववराव देशपांडे त्यांनी मशिदीत वावांना ती गोष्ट कलंदिली. तरो त्याच्यावडल आम्हीं दरमहा पांच रुपये देत जाऊ. त्याप्रमाणे वाबांचा सांगण्यावहन मी दररोज नैवेद्य घेऊन जाण्याचे कवूल केले. तरो वादिवाय दररोज माझा नैवेद्य वावांना जात होता. पुढे कांहीं दिवसांनी साठेसाहेब शिर्डी मुक्कामीं रहावयास आले व ते स्वतः नैवेद्य नेऊ वाणी.

१९. श्री बाळासाहेब भाटे व महाव्यसाधतीस मदत

रा. रा. बाळासाहेब भाटे हे बावांच्या दर्शनास येत जात होते. त्या वेळेस वावांनी मला सांगितले की, हा (बाळासाहेब) आपला भाऊ आहे. त्याच्याप्रमाणे बाळासाहेवांनी पण मला भाऊच मानले. मग बाळासाहेवांच्या मनात आपण मला कांहीं तरी मदत करावी असे आले; परंतु मी ती नव्हा घेण्याचे नाकारले. पुढे कांहीं दिवस गेल्यावर बाळासाहेवांनी वरील नेहू वावांजवळ काढिली, तेव्हां वाबा म्हणाले, “तुम्हीं मदत करीत जा व मज्जा ती मदत घेण्यास सांगितले. कारण तुम्ही भाऊच आहांत.” पुढे कांहीं दिवऱ्हु मदत घेत साठेसाहेवांच्या मदतीबद्दल व भाटयांच्या मदतीबद्दल दररोज वीस भाकरी व माझा नैवेद्य वावांना जात होता. पुढे भाटे हे बावांच्या चरणपाशीं येऊन राहिले व त्याच ठिकाणी कैलासवासी शाळे.

२०. जेजुरीचे श्रीखंडेराय व बाबांची लीला

माझा नियम असा होता की, दरवर्षी म्हणजे माघ शु. पौर्णे-मेस खंडेरावाची पालखी श्रीक्षेत्र जेजुरीस न्यावयाची. पण त्या साली नुक्क ठिकाणी प्लेग चालू होता व सरकार लोकांना कोरांटी (क्वारंटाइन)

देत होते, तरी पण मी जेजुरीस पालखी नेण्याचा निष्क्रिय केवळ व त्याग्रमाणे दुसऱ्या दिवशी निष्पणार म्हणून आइल्या दिवशी नी बाबाना विचारणाकरिता गेल्यो. तेव्हां वावांनी मजजवळ सवळा करता दिला; व म्हणाले, 'हा सवा रूपया घे. यात जत्रा कर; खर्च कर अस करू लक्षास' त्याच्याग्रमाणे एक चिर्लाम ओढण्यात दिली व म्हणाले 'हा निसर्ग घे म्हणजे तुला व मला ओढण्यास होईल. याग्रमाणे बाबाना विचारन मी जेजुरीस जाण्यास्स निधालो. माझ्यावरोवर गांवांतील नंचिनेचवीस लोक होते व वावा मल्या वाटेस लावण्याकरिता थेट कोन्हाळ बदेपद्धत आले. पुढे मी आपला रस्ता सुधारला व वावा परत मशिदीत आले. तुडे दर मुक्काम करीत मी जेजुरीस पोहचलो. गांवांत भयंकर म्हेग जलजवामुळे लोक फारच घावरले. तेव्हां मी पालखीला पाठ लावून चिताडूर वसलो, तेव्हां पाठीमागे कोणी आल्याचा भास झाला. मी सहज गडिके तो मला वावा दिसले व तावडतोव गुप्त झाले. तेव्हां मला थोडाहा धार जावा व मी सर्व हकीकत आपल्या मंडळीला सांगितली व मी आणि नवी नंडवीनी खंडे-रावाचा व वावांचा धोष चालविला. त्या चार दिवसांत कोणाच्याही क्षेसास धक्का लागला नाही. मग माझी व सर्व मंडळीची यात्रा आनंदित होऊन आम्ही शिर्डी सुक्कामीं आलो. तेव्हां वावा म्हणाले, "काय म्हाळतापति, जत्रा चांगली झाली ना ! मी पण जत्रेला आलो होतो. हुन्ही नव्हतों का पालखीला पाठ लावून वसलां ? त्यावेळीच मी आलो होतो. तेव्हां मला फारच आनंद झाला."

२१. जेजुरीची यात्रा व वावांची लीला.

दुसऱ्या एके वेळेस आपल्या दरवर्धाच्या नियमाग्रमाणे जेजुरीची यात्रा करून मी परत शिर्डीस येण्यास निधालो. परंतु एके दिवशी तात्र झाल्यामुळे मंडळीचा व माझा रस्ता चुकलं; त्या वेळी फक्त कुन्याचा आवाज येई व तावडतोव वंद्र होई. म्हणून रस्ता सांपडण्यास अडचण पडे. त्या आवाजाच्या

धोरणानें आम्ही एका गांवीं येऊन पोहचलौ. तेव्हां गांवांतील लोक मला म्हणाले, “इतक्या तरीं तुम्ही कसे आलांत? त्या ठिकाणी जनावरांची व चोरट्यांची फार भांति आहे. आम्ही तर त्या रस्त्यानें उद्दीरा रात्रीं वागत नाही. तेव्हां मला वाटलै की आपणास देवांनी त्या गांवीं पोहचविलै.

२२. जेजुरीच्या यात्रेत पाण्याचा दुष्काळ व बाबांची लीला

एका सालीं पाण्याचा फार दुष्काळ पडला होता. तरी आपल्य दरबर्याच्या नियमप्रसाणे मी जेजुरीस आपली मित्रमंडळी व गांवांतील लोक वरोवर बेऊन गेलों होतों. कडे-पठाराच्या रस्त्यानें एक जुनी वाख (विहीर) आहे. त्या ठिकाणी मंडळी जात असतां त्यांचा स्नान करण्याचा विचार ठरला. परंतु पाणी नव्हते म्हणून मी आपल्या हातांतील लोटी घेऊन “अक्षर मंत्र” “देवा देवा, पाणी दे,” असें म्हणालै व त्याचप्रसाणे वरोवरीच्या मंडळीस करावयास लाविले. तेव्हां खरोखरीच लोटीभर पाण मिळाले. तेवढ्या लोटीत मी शौचास जाऊन आलों. आतां देवा मी असाच पूजा-दर्शनास येऊं का म्हणून मी पुन्हा मागीलप्रमाणे मंत्र केला. तेव्हां खरोखरच एक पाण्याचा झरा लागला व सर्व मंडळींनी त्या झन्यांतील पाण्यानें स्नान केले. परंतु मजा अशी झाली कीं, जे यात्रेकरू होते, ते मला विचारीत कीं, आपण स्नान कोठे केले? तेव्हां मी म्हणालै, ‘तुम्हास स्नान करावयाचे ओहे काय?’ तेव्हां लोक हंसत, व पुढे चालत. परंतु त्यांना पाणी काहीं दिसेना कीं दिसेना ते मला सांगतां येणार नाहीं.

२३. जेजुरीची यात्रा व दगा व बाबांची लीला

एक सालीं मी आपली जेजुरीची यात्रा संपवून शिर्डीस येण्यास निधालै. तो माझ्या अंगांत देवांनीं (खंडेरायांनी) एकाएकी संचार केला व मी म्हणालै कीं, वावातों, आपण सर्वजण जमून चला. आणि माझ्या

नांवाचा सात्रगजर करीत चला. कारण पुढे दगा आहे. पुढे संगिताने आणि श्रीखंडेरावाची स्वारी आपल्या ठिक्काणावर गेली. मी परत शुद्धीवर आलो. मग सर्व यात्रेकरू जमून चालले. तों दिव्याच्या घाटांत हात न्हाऊ आपापल्या हातांत कुन्हाडी घेतलेल्या आणि कर्नाटकी काळ्या घोगड्या पांघरलेले आम्हांला दिसले. परंतु मी श्रीखंडेरावाचा धांवा करून त्याच्या अंगावर भंडाऱ्याच्या तीन मुठी फेकल्या. त्यावरोवर ते सारी चोर जबळच्या रानांत मुकाट्याने माझ्यावरोवरच्या यात्रेकरूना कोणत्याच प्रकारचा त्रास न देतां निघून गेले. याप्रमाणे आपले संकट टाळून मी घाट ओलंडून आपल्या रस्त्यास लागले व गांवीं जाण्यास निघालो. त्या दिवशी रविवार होता. परंतु लोक ऐकेनात. म्हणून आम्ही तसेच शिर्डीस जाण्यास निघाले व पालखींतील देव कोठे आहे म्हणून भजवरोवरचे लोक पाहूं लागले तों, देव त्यांना सांपडेना. मग शेजारी एक व्हलम भगत ह्यांची पालखी होती. कदाचित् न जाणो. ह्या पालखींत देव नेले असतील म्हणून ती पालखी पाहिली, परंतु त्या पालखींत देव नाही. मग आपल्या पालखीजवळ कोण बसले होते, त्याचा तपास करू लागलो. तपासांती असें बाटले की कदाचित् व्हलम भक्ताच्या त्राक्षण कारकुनाने तर नाही देव घेतले? म्हणून त्यांना पण मंडळींनी विचारले, परंतु तो म्हणाला 'मला कशाला पाहिजे देव?' पण देव कोठे गेले हें मला माहित होतें; परंतु मी कांहीच वोललो नाही; मग मंडळी म्हणाली की, शिर्डीला नुसती लोकडे वाहून न्यावयाचीं का? अगोदर देवाचा तपास लावा, मग धरचा रस्ता धरा. इतक्यांत माझ्या अंगांत खंडेरावाच्या स्वारीने संचार केला, व म्हणाले 'कोरे, आज कोण वार आहे?' माझा वार असतां मग मला घेऊन कोठे जातां? मी कडेपठाराच्या डोंगरावर शिकार खेळत आहें. मी शिकार खेळल्यावर शिर्डीस येतों, आर्ता तुम्हीं जा. मग शुद्धिवर आलों व मंडळी पालखी उच्चलून शिर्डीस जाण्यास निघाली, तों दर मुक्काम करीत यात्रेची मंडळी शिर्डीच्या खंडेरावाच्या मंदिरांत आली. जेजुरीची यात्रा आली हें गांवांतील लोकांना.

हम बळे, त्याप्रमाणे सखाराम गोंदकर हे पण आले; त्यांनी इर्दीन बेतले, तो त्यांना पालखीतील सर्व देव दिसले. तेव्हां ते म्हणाले, ‘का रे, तुम्हीं म्हणाला कीं, भक्तांचे देव चौरीस गेले. ते पहा भक्तांचे सर्व देव पालखीत आहेत, तुम्हांला डोळेच नाहीत. उगीच कांहीं तरी गप्प उठवितां !’ यात्रेची मंडळी सखाराम गोंदकरास वोलूं लागलीं कीं, देव कोठे आहेत ? तेव्हां तो म्हणाला, ‘चला, मी तुम्हाला देव दाखवितो. असे म्हणून त्यांने सर्व मंडळींना पालखीतील देव दाखविले.

२४. जेजुरीची यात्रा व पारनेर पोलीस

दरवर्धाच्या नियमाप्रमाणे मी आपली यात्रा आटोपून शिर्डीस येण्यास निघालों, तो दर मुक्काम करीत असतां पारनेर मुक्काभीं रात्रीं आलों. आमच्या यात्रेचा थाट फार निराळा होता. आमचे डफ व वाजंत्री मांग होते. ते गांवांतून वाजवीत चालले होते. तेव्हां शहराच्या नियमाप्रमाणे रात्रींचे गस्त घालणारे पोलिस शिर्पाई त्यांना आढवे आले व म्हणाले, ‘तुम्हीं कोण व काठे जावयाचे ? वाजंत्रीं कोणत्या जातीचे आहेत ?’ वाजंत्री म्हणाले, ‘कां ? आम्ही जेजुरीच्या यात्रेस गेलों होतों. यात्रा करून आम्हीं शिर्डीस चाललों. आमची जात (वाजंत्र्यांची) मांग आहे.’ तेव्हां पोलिस म्हणाले, ‘पास दाखवा नाहीं तर येथे वसून रहा.’ असे म्हटल्यावरोवर ते मांग रडावयास लागले. तेव्हा मार्ट्ड शिंपी व मी म्हणालों, ‘घावरूनका. तुम्हीं जा त्या पोलिसावरोवर. वोलून आम्हीं त्याची व्यवस्था करूं,’ असे सापितले. शहराच्या नियमाप्रमाणे त्या मांगांना धरून नेले. लगेच सकाळ झाल्यावरोवर मार्ट्ड शिंपी व मी मामलेदारसाहेबांस भेटलों व म्हणालों, ‘हे आमचे मांग वाजंत्री आमच्या तात्व्यांत १५ दिवस असतात; म्हणून आम्हीं त्यांचा पास काढला नाहीं.’ तेव्हा मामलेदार म्हणाले, ‘तुम्हीं त्यांचा पास काढा.’ तेव्हां मी कुलकर्ण्यांकडे गेलों व वाजंत्र्यांचा पास मागू लागलो. कुलकर्णी म्हणाले, ‘बसा. मी तुम्हांस पास देतों.’ असे म्हणून एवढया वेळांत त्यांने आपला कुलकर्णीपणाचा सपाटा दाखविला. तो त्या

मांगांस म्हणाला, “एवढे लांकूड फोडा, तोपर्यंत मी तुमच्चा नस दिहेतो” असें म्हणून त्यांनी त्यांच्याजवळे कुप्हाड दिली. आणि कुप्हाडांच्या मजबूरोबर व इतर मंडळीहीं बोलत बसले. इकडे वाहेर उढे नजा झाली कीं, मांग लांकूड फोडावयास लागले. दोनतीन कुप्हाडांचे उड लाकडावर मारतात तोंच कुप्हाडीचा दांडा मोडला, म्हणून त्यांनी दृश्या कुप्हाड त्यांच्याजवळ दिली. पहिल्या कुप्हाडीची जी व्यवस्था झाली, तीचे दृसन्या कुप्हाडीची झाली. तेव्हा कुळकणी म्हणाला, “तुम्हाला देव लाङूड फोडू देत नाही.” असें म्हणून त्यानें कांहीं एक उशीर न करितो पास लिहून दिला. आणि प्रसादाकरितां पोपया वगैरे मजजवळ दिल्या. नस निकाळ्या-वरोबर आमची मंडळी गर्वीं जाण्यास निघालीं. रस्त्यामध्ये नार्टडराव शिंपी यांनी मुद्दाम लहरीने ‘मला हींव वाजले रे मल्हारीदेवा’ इद्दे म्हणत तो रस्त्यानें मंडळीला रमवीत चालला होता. तेव्हां एकदम आवाह झाला कीं, ‘विस्तव आहे रे विस्तव आहे.’ आवाज ऐकल्यावर मार्त्तिंडन व मी ज्या वाजूला आवाज आला त्या वाजूला गेलीं. तों त्या ठिकाणी एक म्हातारे बाबा आगटीजवळ शेकत बसले होते. आम्ही पण त्या ठिकाणी शेकण्यास बसलों. तेव्हां त्या म्हाताऱ्या बाबानें मला विचारले कीं, तुम्हाला कांहीं मंत्रबिंत्र येतो काय? तेव्हां लागलीच मी हातांत एक काढी घेऊन त्र टाकण्यास सुरवात केली. तों म्हाताऱ्या बाबाच्या गळ्याजवळ एक लहानशी गांठ होती ती फारच मोठी झाली. पुढे मार्त्तिंड शिंपी व मी त्या आगटीपासून विस्तव घेवून निघालों व ज्या ठिकाणी व्यांत्वा मुक्काम होता, तेथें आलों. आणि जवळपासच्या काडया गोळा कसळ दोक्त केला. सर्व मंडळी शेकली व तशीच झोंपी गेलीं; तों मार्त्तिंडराव शिंपी शोरेत दचकून उठून म्हणाला, ‘अरे अरे, मला घोडयांनी तुडविले रे हे?’ असें म्हणून तो उठला तर खरोखरच पाठीमार्गे व्हलम भक्ताची (संगमनेर) पालखी जी मार्गे राहिली होती ती या मुक्कामीं घेऊन मिळाली. मग दोन्ही पालख्या वरोबर निघून व्हलम भक्ताची पालखी संगमनेरास गेली व बाजची पालखी

शिर्डीस आर्द्धे नियम असा होता की, एकदा शिर्डीहून जेजुरीस जाण्यास निवाळी, घणवे मला उपोषण करावै लागत असे. उपोषण जरी असे, तरी नी पाढी चालत थाऱे. उपोषणाचे पारणे कळ्हा नदींत तळीमंडार झाल्यावर नग ठोडून अस लेवीत असे. त्याच्यप्रमाणे नी पायांत जोडा घालीत नसे. नी लग्नाचाच बोडा फाडला. पुढे जोडा घातलाच नाही.

३५. श्रीकहाळसापर्सीच्या कुटुंबाचा गोळा व वावांची लीला

माझे कुटुंब माहेरी होते. त्यांच्या शरीराला एक गोळा आला होता, हे मला नाहित नव्हते. पुढे एके दिवशीं बोलतां बोलतां बावा म्हणाले, “आरे भगत, तुझ्या औरतच्या गळ्यासु गोळा आला आहे. त्याच्या योगाने तिळा फूर त्रास होत आहे.” शिवाय ते आणखी म्हणाले, “तो गोळा सीच नीट करीन. दुसरे कोणाच करणार नाही.” पुढे त्यांच्या सासुरवाडीहून पत्र आले, त्यांत वावांनी सांगितलेला मजकूर होता. पण दुःख बरे झाले, असा मजकूर आला.

३६. श्री. रामभाऊ लोंदे, त्यांची गाय व त्यांचे मुलगे व वावांचे भविष्य.

कोपरगांव ताळुक्यांत आस्तगांव म्हणून एक गांव आहे. ते गांव सुमारे तीन कोस लांब आहे. त्या ठिकाणचे रामभाऊ लोंदे हे दर गुरुवारी वावांच्या दर्शनास येत होते. ते वावांचे दर्शन घेऊन लगेच माझे घेत. असा त्यांचा नियम पुष्कळ दिवस चालला. ते आले म्हणजे मला म्हणत की, “भगत, वावा, तुम्हीं एकदा आस्तगांवास या.” पण मी त्यांना उत्तर द्यावै की, मला येण्यास सवड नाही. रामभाऊ लोंद्याची गाय ग्रामण होती. परंतु तिचा गर्भ काहीं वाढेना. त्यांनी होतां होईल तितके औषधोपचार केले. परंतु गुण काहीं येईना. शेवटीं त्यांने ती गोष्ट मला

सांगितली. व म्हणाला, “ तुम्ही हिला औषध द्या.” तेव्हा मी मल्हारदेवाचें नांव घेऊन एक तोडा दिला व म्हणालो, “ हा तोडा द्या व गार्डच्या शिंगास वाई. ” पुढे नऊ महिने ज्ञाल्यावर त्या गाईला काळवड झाली. ती त्यांनी मला अपर्ण केली, आणि मला म्हणाऱ्ये की, कसेही कस्तूर एकदा आमच्या बरात तुमचे पाय लागू द्या. त्यांचा आग्रह व भक्त-मंडळीच्या आग्रहावरून मी बाबांची परवानगी घेण्यास गेलें. कारण मी कोठेही बाबांच्या परवानगीशिवाय जात नसें. त्याप्रमाणे बाबांना त्यांनी विचारलें. तेव्हां बाबा म्हणाले, “ भगत, तुम्ही आस्तगावांस जाऊ नका. कारण त्या ठिकाणी फार भांडणे होतील.” परंतु मी मित्रमंडळीच्या आग्रहावरून आस्तगावास जाण्यास निघालें जातांना मी मल्हारीमहात्म्य ग्रंथ वाच-प्यास घेतला, परंतु तेथें खरोखरच अशी गंमत झाली की, रामभाऊ लोटे हांचे मुळगे जेवण करण्यास वसले व सहज वोलाचालीवरून सर्वच मुळे भांडण्यास लागली व ते भांडण इतके निकरावर आले की, काठया घेऊन ती मुळे एकमेकांस मारू लागली, तेव्हां गडवड झाली. इकडे मी मल्हारी-महात्म्य वाचीत होतो. अर्थात् त्या गलवल्यांत वाचन वंद झाले व आपला ग्रंथ बगलेत मारून मी रामभाऊ लोट्याला रामराम करून म्हणालो की, तुम्ही आस्तगावास जावू नका; त्या ठिकाणी भांडणे होतीक असें मला बाबांनी सांगितले, त्याप्रमाणे झालेच. असें वोळून मी शिर्दीस आले व मी बाबांच्या दर्शनास मशिर्दींत आली, तेव्हां मी म्हणालो, “ आपण सांगितले होते ते अक्षरशः खरें झाले. ”

२७ श्रीमहाक्लसापतींचा अपमान व बाबांचे भविष्य

मला चार मुली होत्या; त्यापैकी दोन मुली डोऱ्हाळ्यास दिल्या. एके वर्षी कांहीं निमित्तामुळे मला डोऱ्हाळ्याहून जेवण्यास आमंत्रण आले होते. त्याप्रमाणे मी आपला रोजचा देवधर्म आटोपून बाबांची परवानगी घेण्या-

त्याग्रमाणे मी थुंकलो. त्यावर बादानाम शिंग्यानें विचारलें, 'तुम्ही थुंकला कां? तेव्हां मी म्हणालो, 'आज कांहीं तरी दगा होणार आहे.' इतके बोललों व परत पोथी बाचू लागलो. तो इकडे मजा अशी झाली कीं, म्हंडेरावाच्या देवळांत एक चोर शिरला आणि त्यानें माझ्या त्या कांदी जिनसा होत्या, त्यांची चोरी कल्हन तो निघून गेला. इकडे मी पोथी संपल्यावर तेथे जातों तो आपली वसावयाची सत्रंजी नाहीं, स्नानाचे भांडे नाहीं; तरी मी त्याची पर्वा केली नाहीं. इकडे मजा अशी झाली कीं, तो चोर डोऱ्हाळ्यास गेला. त्यानें ती सर्व चोरी विकली. आणि रोकड पैसा कल्हन घेऊन निघून गेला. पुढे ती सत्रंजी एका वाईनें धुएऱ्याकरिता हौदावर आणिली. त्या ठिकाणी माझी नुळगी सीतावाई ह्या पाण्यास गेल्या होत्या. ती सत्रंजी धुतल्यावरोवर तिचे विक्के पाणी जावू लागले. तेव्हां सीतावाईनें विचारलें कीं, ही सत्रंजी माझ्या वापाची आहे. तू कशी काय आणलीस? ती म्हणाली, 'वा ग वाई, ती तर आमची आहे.' सीतावाईनीं शिर्डीस निरोप पाठविला कीं; तुमची जी सत्रंजीची चोरी झाली आहे, ती येथे आहे. इकडे मला कांहीं झोपावयास नाहीं म्हणून मी दररोज जमिनीवर शयन करी; पुढे स्नानाकरिता माझ्या मित्रानें एक ढवा दिला होता तो पण फुटला. इतके झाल्यावर जरी वावांनी मला धरी. जाण्यास सांगितले, तरी मी जाण्यास कवूल नव्हतो. इकडे चोरीचा तपास लागला, तरी मी आपल्या जिनसा आणावयास जात नव्हतो. परंतु माझे मित्र काशीराम शिंपी यांनी फारच आग्रह केला व मला डोऱ्हाळ्यास घेऊन जाण्याचे ठरविले. मग मी आपल्या नियमाग्रमाणे वाबांची परवानगी मागण्यास गेलों व म्हणालों, 'बाबा, आपली जी चोरी झाली आहे, तिचा तपास लागला तर मी जोकं का?' तेव्हा बाबा म्हणाले, 'जाऊन न जाऊन सारखेच आहे.' परंतु मंडळीच्या आग्रहावरून मंडळी व मी डोऱ्हाळ्यास गेलों व ज्याच्या धरीं चोरी होती त्याच्या धरीं गेलों. लागलीच त्यानें सत्रंजी विक्त घेतल्याचे सांगितले. परंतु ज्यानें ती सत्रंजी विक्त घेतली होती, तो गावकज्यांच्या नेहमीं चोप्या करीत असे आणि गांवकज्यांनी त्याला चोरच

करितां मशिदीति गेलों व म्हणालों, 'वावा आज मला डोन्हाळ्यास जेवदास जायचे आहे, तर मी जेवावयास जाऊ का?' तेव्हां वावा, म्हणाले, 'सरत, 'तुम्हीं आज जेवावयास जाऊ नका. कारण तुमचा अपमान होईल.' परंतु 'नंडली माझी वाट पाहताल, तेव्हां मला जखर जाणे आहे.' शेवटीं वावांनी जाप्याची परवानगी दिली. मी डोन्हाळ्यास गेलों. गांवाजबळ जातो तोच मंडळी जेवण आठोपून आपापल्या घरीं जाण्यास निवाळी परंतु मी आपल्या व्याहाऱ्या घरी जाऊन भेटलो आणि म्हणालो, 'वावांनी मला सांगितलें होते कीं तुमचा अपमान होईल,' त्याप्रमाणे झालें; मला खरोखरच यावयाचे नव्हते. कारण तुम्हीं माझी वाट पाहात वसाल म्हणून आलो. आतां मी येतो. असे म्हणून मीं शिर्डीचा रस्ता धरला व येऊन वावांच्या दर्दनास गेलों. तेव्हां वावा म्हणाले, 'कशी काय झाली मजा डोन्हाळ्याची ती सांग पाहूं! तेव्हां मी सर्व हकीकत सांगितली.

२८ श्रीमहाळसापतीस पुन्हा मुलगा होण्याबद्दल व चोरीबद्दल वावांनी सांगितलेले भविष्य.

मला मुली पुष्कळ होत्या. परंतु मुलगा एकच होता, तो वारला. तेव्हां मला फारच उदासीनता आली. आपल्या मंडळीचा त्याग करून खंडेरावाच्या देवळांत गेलों. तेथेच मी आपला दररोजचा नेम चाल्वो. फक्त घरीं धान्य आणून देत असे. ह्याप्रमाणे चार वर्षे झालीं. तरी मी घरी गेलों नाहीं. तेव्हां मला वावा म्हणाले कीं, 'आपल्या घरीं जा ना. आपला संसार पहिल्याप्रमाणे कर; तुला एका वर्षांत मुलगा होईल, माझे बोल खोट होणार नाहींत.' त्यावर मी उत्तर दिलें कीं, झालें तें चांगलें झालें. आतो विनाकारण मोयाजाळांत पाढू नका. पुढे एकें दिवशी असें झाले कीं, मी दररोजचा नेमधर्म आठोपून घरीं धान्य पोंचवून काशीराम शिष्याच्या घरी गेलों. त्यांच्या घरीं पोथी वाचीत असतां मध्यंतरी मला थुंकावेसे बाढले.

ठविला होता. व्यामुळे त्यानें लागलीच सत्रंजी माझ्या स्वाधीन केली. परंतु मध्येच जागल्यानें व पाटलानें सत्रंजी ठेवली व म्हणाले, ‘भगत, आणन्ही कांही राहिले का? राहिले असल्यास सांगा. हा चोरच आहे. ह्याला आपण अटकेत ठेवू.’ तेव्हां भगत म्हणाले, ‘माझ्या सर्व जिनसा मिळल्या, तुम्हां त्याळा अटकू करू नका; असें मी त्यांना हात जोडून सांगितले. इतके म्हणून ती सत्रंजी बेतली आणि आपल्या विहिणीस देऊन टाकली आणि सर्वजण शिर्डीस आलो. पुढे संध्याकाळी मी शिर्डीस आल्यावर बाबांनी विचारले, ‘कशी काय वहार झाली?’ तेव्हां मी सर्व हकीकत सांगितली व खंडेरावाच्या देवळांत जाऊन बसलो. पुढे एके दिवशीं बाबा मला म्हणाले की, ‘अरे, बाबा आपल्या घरी जाना, संसार करना, तुमकु एक छोकडा हो जायगा. अरे, छोकरी झाली तर ती चिंचेप्रमाणे आहे व छोकरा झाला तर तो आंव्याप्रमाणे आहे. तू माझ्य फकीराच्या वोलण्यावर विश्वास ठेव.’ इतके वोलले तरी मी नाहीच बोललो. शेवटी काशीराम शिष्यानें मला मोठ्या जुलमाने घरी आणून बसविले. पुढे मी संसार करू लगलो; पुढे सहज बाबा म्हणाले, “आतां बरा बेत आहे ना ईत्यावर मी उत्तर दिले, ‘सागराला गंगा नदी येऊन मिळाली.’”

२९ मुलांस जपण्याबद्दल बाबांचा इषारा.

ज्या दिवशीं मी घरी आलो, तो दिवस गोकुळाष्टमीचा होता. मी संसारास परत लागल्यापासून मला पुढच्या गोकुळाष्टमीस एक मुलगा झाला. तो दिवस रविवार होता. मी बाबांना म्हणालो, ‘मी खंडेरावाचा भगत आहेहैं आपणास माहितच आहे. त्याप्रमाणे त्या मुलाला शोभेल असेच मार्टिंड म्हणून नांव ठेवतो.’ हेच नांव अद्याप चालू आहे. शिवाय बाबांनी मला सांगितले की, ह्या मुलाला २५ वर्षे जप, म्हणजे झाले. तेव्हां मी म्हणालो, “बाबा आपणाशिवाय कोण जपणार?” तेव्हां बाबा म्हणाले, ‘शेतकन्याने जरी शेत पेरले, तरी त्याला तेथें हाहा करावी लागते, त्याप्रमाणे जपा; मी तर जपणारच आहेहैं; परंतु अगोदर तुम्हीं त्याळा निमित्त व्हा. त्याप्रमाणे मी मुलास २५ वर्षे जिवापाड जपलो. दरवर्षी माझा असा नियम

होता की, दसरा व चंपापट्टी या दोने सेणास निसगांव एर्थील खंडेरावासु नैवेद्य न्यावयाचा. एका वर्षी असे घडले की, हसप्पाच्या दिवशीं सुर्व देवघरमधीन आटोपून घरच्या देवास नैवेद्य दाखवून व तिही एर्थील खंडेराशाच्या देवघरांत नैवेद्य पोहचवून मी धरी आले, व आजीस म्हणाले की, लवकर भरा; नैवेद्य निसगांवास न्यावयाच आहे. तेहां आजी म्हणाली, ‘बाला, तुन्हा तेहा दिवसांचा उपवास आहे. तुझे हातपाय गळाले असर्ताल. दिवाय निसगांवासु नैवेद्य तुझ्या चुलत्याने नेला आहे! आतां जाण्याची जखरी नाही. कारण त्यांनी नैवेद्य दाखविला काय व आपण दाखविला काय?’ एकच, ‘अशा प्रकारे माझी समजूत करून मला जेवण्यास वसाविले. तुम्ही मला ज्ञालेल्या चुकीची माफी करा इतके म्हणतो’ तोच खंडेरावांची त्वारी ठिकाण्यावर गेली. लागलीच मी दुसऱ्या दिवशीं आपला रोजचा नेमधर्म आटोपून निसगांवासु नैवेद्य पोहचवून मग अन्न भक्षण केले. मी ओढयांत कळा गेले हेच मला माहित ज्ञाले नाही. कारण पूर्वी गांवोगांव वेस वंद करण्याची चाल होती. त्याप्रमाणे त्या दिवशीं त्यागांवाची वेस वंद होती.

३० श्रीरङ्गहालसापर्तीचा स्वप्नहृष्टांत.

एकदा मी झोपले असतां मला एक हृष्टांत झाला की, माझ्या देवघरांत एकदम माझा मित्र मार्तड शिंपी आला व लैगलीच देवघरांत जाऊन देवाच्या सिंहासनावर वसला. इतक्यांत मी म्हणाले, ‘अरे मार्तड, असे कसे केलेस? तुला काही वाटत नाही?’ मित्र आलास म्हणून अदी गोष्ट करतोस का?’ तेहां मार्तडरूपी देव मला म्हणाले, ‘अरे, मी मार्तड शिंपी नाहीं. मी जेजुरी व कडेपठाराचा मार्तड आहे. माझ्या देवलाच्या भोवती मला ज्यांनी त्रास दिला, त्यांना मी योग्य शिक्षा दिली हे. मी सांगण्यास आले आहे, असे म्हणून ते अदृश्य ज्ञाले व मी जागा झाले.

३१ श्रीरङ्गहालसापर्तीचे स्वप्नहृष्टांत.

मी नेहमी देवघरांत शयन करीत असे. तेहां एके दिवशीं सिंहासनातून असा आवाज आला की, विटेवरील देव तुझी बाट पाहात आहे. यावर मी बोलले, ‘देवा माझ्यासारख्या पाप्याची विटेवरील देव कसा वाट

पाहील हैं सला समजत नाहीं. इतक्यांत आई जागी म्हणाली, व न्हणाली, कांदे म्हाळसापति, तू कोणाशी बोलतोस? तेव्हां मी सर्व हर्काकृत स्त्रीगितली व परत शयन केले. मला पुढील दृष्टीत झाला. मी पंढरीस गेलो व दर्शनाकारिता पाळीत बसून देवळांत गेलो. परंतु मला वडवे लोक तेजे बेतल्याचिवाय आंत जाऊ देईनात. इतक्यांत काळ्या पटका व त्यावर रांडे ठिपके वांधून आलेला बडवा त्यांना दिसला. मत मी त्या बडव्याला अशी आणा देऊन दर्शन केले, व परत शिर्डीस आलो व मी जागा झालो. पुढे मला पंढरीस जाण्याचा एकसारखा थ्यास लागला; परंतु पंढरेस जाण्याचे कांहीं तोडचे काम नाहीं, कारण त्या यात्रेस जो खर्च लागेल, तो खर्चण्यास माझी स्थिति अनुकूल नव्हती. कारण माझा सर्व निर्बाह वारीवर होता. ह्याप्रमाणे असतां मी पंढरीचा नाद धरला व जाण्याकरितां पैसे कर्जाऊ काढण्यास नांदुखीस निशालों; पण माझे विचार पुढीलप्रमाणे चालू. आपण पंढरीस गेल्यावर नावेत बसून जावे लागणार. जर कधीं नांव दुडली, तर मग आपण बुढून जाऊ असा विचार मनात येतो तो माझ्या पाठीलील अभंग माझ्या लक्षांत आला—“चंद्र भागे जो करी स्तोन। त्याचे दोप पल्तो रानोरानी त्याचा अर्थ लक्षांत येऊन आपण बुडालो म्हणजे आपणाला मोस्तूच मिळेल, असे वाटून त्या भरांत मी नाचण्यास सुखात केली. मग नांदुखीस पोहचलो, व गणु सोनाराच्या घरीं गेलो व म्हणालो, मला पंढरीस जावयाचे आहे. तर पैसे कर्जाऊ घा किंवा कसेही घा, तो म्हणाला, ‘तुम्ही उघां या म्हणजे पैसे देईन. लगेच मी घरीं आलो. दुसऱ्या दिवशी परत जेलो. त्याने मला पाहिल्यावरोवर सव्या रूपया दिला. मी म्हणालो, ‘मला तुमचा सव्या रूपया पावला. तसाच मी कनकोरी एर्ये गुरुबहिणीकडे गेलो व तुळशी वृदावनापाशीं बसून म्हणालो, ‘मला पंढरीस जावयाचे आहे. सजजबळ तर कांहीं खर्चण्यास नाहीं. तेव्हां ती वाई म्हणाली, ‘जो खर्च लागेल तो मी देतें; पण तुम्हीं एकटे जाऊ नका. पाठील आतो वाहेस्तु येतील त्यांना घेऊन जा. तेव्हां मी म्हणालो, ‘ते येत असज्जास घेऊन जातो.’ इतक्यांत पाठील वाहेस्तु आले. तेव्हां मी म्हणालो, ‘सज्जा पंढर-

पुरान्त जावयाचें आहे. तुम्ही येतां का ? तेव्हां पाठील वरे म्हणाले. तेव्हां मी म्हणालों, 'तुम्हीं एकटे कसे येतां ? बाईला वरोवर घ्या., 'पाठ्यानें हो म्हटलें. मग पाठ्यावरोवर आणखी वरेच लोक निवाळे. दुसऱ्या दिवशी मी सर्व नंडव्यासह पंढरीस जाण्यास निघालों. तेथे पोहचल्यावर चंद्रभागेचे स्नान करून दर्शनास गेलों व तेथे वारीस बसलों. कांहीं वेळानें देवलांत गेलों, तेथे बडवे लोक तोवे मारीत होते. त्याप्रमाणे मला तोवे मारले. तेव्हां मी एक-दोन-तीन म्हणत मी जे मस्तक ठेविले ते गरुड खांबावरून काढले नाहीं. तोवे मारणारे लोक फारच घावरले. त्यांनी मला वर उच्छून पाहिले तो मी त्यांना खंडेरावांप्रमाणे दिसूं लागलों. तेव्हां ते लोक म्हणाले, 'आज खंडेराव विठोवाच्या दर्शनास आले असें म्हणून मला उच्छून चरणापाशी आणले. तेव्हां मला देव दिसूं लागले. मी तेथे टाळ्या वाजवूं लागलों. मी पंढरीरायाचे दर्शन घेऊन आपल्या विन्हाडीं गेलों. त्या वेळी पंढरीस गंगागीरवांच्या दर्शनास गेलों. तेथे फारच गर्दी होती. त्यांचा सप्ताह चालू होता; इतक्यांत रात्र झाली. तेव्हां गंगागीर बाबा म्हणाले, 'कां म्हाळसापति एथे आलास, असें म्हणून एक पत्रावळी घेवून तिच्यावर दोन पत्रावळीवरील अन्न एके ठिकाणी करून जेवण्यास चसले व त्यांनी नेहमीच्या संप्रदायाप्रमाणे मला जेवावयास या म्हणून सांगितलें. लगेच मी मनांत शंका न आणता त्यांच्यावरोवर जेवावयास दसलों. त्यांच्यावरोवर नगरचा एक पंढरीनाथ बाल्य जेवण्यास बसला. जेवण झाल्यावर बाबा उष्टी एका पत्रावळीवर घेवून टाकण्यास निघाले. मी म्हणालों, 'बाबा, आम्हीं टाकतो, शेवटी जास्तच आप्रहवरून त्यांनी मजजवळ दिली व मी चंद्रभागेत टाकली. मग मी पंढरीची यात्रा करून शिर्डीस परत आलों.

इ२. बाबांचे भविष्यसूचन.

एकदा निमगांव निबोज एथील पाठ्याची बाई फार आजारी होती. शुद्धे प्लेगची साथ सुरु झाली. त्या वेळेस बाबा एक दिवस मशिदीत व एक दिवस चावडीत झोपत. चावडीत बाबा झोपताना माझ्या धोतरावर झोपत असत.

त्यांची झोंपण्याची पद्धत अशी होती की, एका वाजूला बाबा व दुसऱ्या वाजूला मी; म्हणजे एका धोनतावर दोघे झोंपत असू. त्या दिवशी वाई फार आजारी होती, त्या दिवशी बाबा मला म्हणाले 'आज तू झोंप घेऊ नको. मला आज अछाचे स्मरण करावयाचे आहे. एवढयाकरितां झोंप न घेतां उभ्यांने पहारा कर. कारण, आज त्या वाईला अरब रोहिल्यानी फार मारले आहे. तर मी अछाची प्रार्थना करतो.' त्याच दिवशी रहात्याला नेवासुचे मामलेदार आले होते. त्यांना जाण्याची फार घाई होती. ते पहाटेस कोपरगांवास जाऊन वेळापुरास जाणाऱ्या गाडीने निघाले होते. तेव्हां त्यांच्या शिपायांस बाटले की, आपण अमायासें शिर्दीहून जात आहों, तर बाबांचे दर्शन वेऊन जाऊ. म्हणून ते मशिर्दीत यावद्यास निवाले. ते मशिर्दीत आले तोच खुणविले की, येऊ नका. शिपाई पायां पढून म्हणाले, 'आन्हाला बाबांचे दर्शन घेऊ घा.' तेव्हां मी नको म्हणत असतां ते तसेच पायरीजवळ आले. तेव्हां मी खाली लवून त्यांच्या हातावर उदी ठेवल्याबरोबर बाबा जागे होऊन म्हणाले, 'का रे सोनारड्या, तू माझा केसांनी गळा कापतोस? हे तुझे धोतर असे म्हणून बाबा मला फारच बोलले. इतक्या दिवसांत आजच बाबा मला रागाच्या सगट्यांत बोलले की तू मुलांबाळांचा धनी असून तुला कांहीच समजत नाहीं. गांवोगांव काय चालले आहे. असे असतांना तू त्यांना कशाला येऊ टिलेस? नंतर बाबा मला म्हणाले; 'शाळी ती गोष्ट बरी झाली. आता चिलीम भर पाहू. मग मी चिलीम भरून बाबांना पाजळी व बाबांचा रात्रीचा नियंत्रण आटोपून मग मी पहाटेस बाबांना विचारून घरी जाण्यास निघालो. तोच आपल्या पहाटेच्या नियमाप्रमाणे बाबा म्हणाले, 'मला इगण आले, माझे पोट दुखते, दरद चालली; द्याप्रमाणे कणहत रांडा चेवल्या, बडवे चेवले, तेल्याच्या धरातून बोलली, शिव्या देत, मी त्यांना असे करीन की, चार घटका पाहात राहा. याप्रमाणे झाल्यावर मला सूर्योदयाच्या वेळी उदी घेऊन आपल्या घरी जा. दुसऱ्या कोणाच्या घरी जाऊ नको. आता

कधी येश्वील? 'असे म्हणाले मी घरी आल्यावर नियमाप्रमाणे वारी सामग्रीहून निघून नंदरामाच्या घरावहून जात होतो. तोच निघेज निसर्वांदृश उत्तरकार्याच्ये सामाज घेण्यास मंडळी आली. ती पाहतांच तात्री हांडळी हवीकृत लक्षांत आली.

३५. म्हाळासापत्रि व लडकी कुट्री.

एकदा माझ्या घरी माझ्या वडलांच्या पुण्यतिथीच्या दिवशी, कंही मंडळी जेवावयास आली ती जेवावयास वडकी तोच एक कुट्री आली. व दारांत उभी राहिली. ती कुट्री रोगानें सडलेली होती. मी आपल्या नेहमीच्या चालीप्रमाणे तिळा पोळी टाकून जा न्हणून.. सांगितले. परंतु ती तशीच उभी राहिली. तेव्हां मी काठीचा एक टोला तिळा नारला. तेव्हां ती कुट्री कॅकाटत निघून गेली. रात्री मी बाबांचा विछाना करण्यास चलो. विछाना करून त्यावर बाबा निजेले, मी त्यांचे पाय चेपीत होतो व जवळ दादासाहेब (कोळकर) वरै मंडळी बसली असताना बाबा न्हाले, 'कोरे म्हाळसापत्रि गावांत माझ्यासारखी एक संडकी कुट्री हिंडते, तिळा कोणीही मारतात. हे शब्द बाबा बोलतात तोच मली दुपारची आठवण होऊन मी ज्ञालेल्या चुकीची माफी मागून पाये चेपू लागलो व पायावर सत्तक ठेविले.

३४ बाबांचे भविष्यकथन

बाबा जेव्हां चावडीत झोपत होते, तेव्हां बाबा चिरीम ओढीत म्हणत की, म्हाळसापत्रि, हा ठिकाणी माडवा-हवेल्या होतील, वजार भरेगा, वहुत सुभेदार आणगा, डफेदार आणगा, नाच होणगा, कंचन होणगा, नेरे चम्मन लोक आणगा, खोरेसे पैसा ओडिंगा, हज्जी, घोडा आणगा, दंकर-नाना आणगा, तरं बंदुकीका आवाज घडांगदिशी उडेगा, घडांगदिशी हा शब्द बाबा, मजबरोवर म्हणत, तेव्हां जवळपास वसणारे लोक त्यांच्या वोलण्यास हंसून बाबा काही तरी बोलत आहेत, असे म्हणत. मी घरी जातेना बाबांस म्हणें की, चक्कतो बापू, आज जलदी आना. ह्यावर बाबा म्हणत की, जा मी येईन, तझा सांभाळ करीन, असे दररोज म्हणत.

३६. बाबांचे भविष्यकथन.

असे एके दिवशीं बाबा मजजवळ म्हणत होते कीं, खंडेराशच्चा देवळांत काहीं तरी होणार आहे. परंतु त्याचें निवारण मीच कारणार आहे. तोंच दुसऱ्या दिवशीं माझा मुलगा व कुटुंब आजारी पडले. माझ्या समाचारास जी मंडळी येत, तीही आजारी पडू लागलीं. मी बाबांना विचारी कीं, मी औषध देऊ का? बाबा म्हणत कीं, आपल्याला औषध नको. मग मी वरीं येऊन अंथरुणावर पढून राही. त्या वेळीं बाबा मशिदीच्या भोवतीं फिरत व एकसारखे म्हणत कीं, ये ना पुढे; पाहू तुझा काय पराक्रम आहे. तू पुढे ये, म्हणजे हा पहा माझा सोटा, ह्या सोट्याने तुला चांगलाच हात दाखवीन. त्या वेळेस बाबाकडे पुष्कळ डॉक्टर येत व मी कोठे गेलों म्हणून विचारीत. त्यांना बाबांनी सांगावें कीं, मी आजारी आहें. डॉक्टरनी म्हणावें मी औषध देऊ का? बाबांनी म्हणावें या जा औषध; त्याप्रमाणे मला डॉक्टरांनी औषध द्यावें व मला म्हणावे, 'हे जौषध बाबांनी व्यावयास सांगितले आहे.' मी तें औषध घेऊन न खातां ठेवून ध्यावें व बाबांस विचारावें कीं बाबा, मी औषध घेऊ का? तेव्हां बाबांनी म्हणावें औषध खाऊ नकोस.

३७. बाबांचे भविष्यकथन.

एके दिवशीं मी. सहज टेंकून बसलों होतों, तों माझ्या दोन्ही बाजूला दोन पुरुष उमे होते व ते मला उचलणार तोंच देवघरांतून आवाज आली कीं, तुझी जोडगोळी चुकली. असे ऐकतांच माझ्या कानांत बंदुकीचा आवाज व समोरून गोळी गेल्याचा भास झाला. व जे दोन पुरुष उमे होते ते गुप झाले. ती गोळी एकास लागून त्या दिवशीं माझ्या स्नेहास देवआज्ञा झाली व त्या दिवसापासून माझ्या घरावरील गंडांतर नाहीसे झाले व दुसऱ्या दिवसापासून माझ्या मंडळीस आराम पडून तीं नीट झाली.

३८. म्हाळसापतीस रूपये घेण्याचा बाबांचा आग्रह.

म्हाळसापतीची परीक्षा.

बाबा लोकांस रूपये देत; मी ते घेत नसे बाबा म्हणत कीं, हे रूपये घे; मी तुझे चांगले करीन. माझ्या फकीराच्या बोलण्यावर विश्वास ठेव; माझे

तू एक. वावानी म्हणावे 'तुला काय आहिजे ?' तेव्हां मी म्हणावे, 'मला आपले पाय पाहिजेत. दुसरे काहीं नको.' एके दिवशी मी नियनाप्रमाणे निर्दीक्षित पूजा कारण्यास गेली. पूजा झाल्यावर नी घराकडे यादवास निवाळी तोच वावानीं तीन रुपये माझ्या हातावर ठेविले. त्यावर नी डोकडी, 'हे काय ?' वावा म्हणाले, 'हे तुझ्या थेलीत ठेवा' मी ते रुपये टाकून दिले. पुढे माझी मंडळी वावाना नैवेद्य बेऊन गेली. वावानीं निच्या हातांत ते रुपये दिले. त्या वाईने ने रुपये टाकून घरी गेली. त्या घेळीं निच्या हातांत रुपये दिले, त्या वेळेन मी मशिर्दीक्षितच होतो. दुसऱ्या दिवशी मी वावांची पूजा करून घरी जाप्यास निवाळी, तोच वावा तीन रुपये परत देऊ लागले. तरी मी घेईना. वावा म्हणत, 'मी तुझ्या घरी चांगले करीन. तुझी मंडळी झोपल्यावर वसवीन. चारजण तुझ्या तोडाकडे पाहताळ; माड्या हवेल्या होताळ. हे रुपये ते दे.' शेवटी वावांच्या आप्रहाकून मी तीन रुपये घेऊन त्याना ब्रह्मा-विष्णु-महेश समजून त्यांची पूजा केली व ते अजून पूजेत आहेत. एके दिवशी मी वावांचा मशिर्दीक्षित दिउना केला. त्यावर वावा झोपले. जवळच मी झोपलो. त्या वेळेस दोघांचा असा नियम होता की, एकदा झोपल्यावर आंत कोणीही येऊ नये. त्याप्रमाणे आंत कोणीही गेले नाही. त्यावर वावा मला म्हणाले, 'जा त्या, कोळंच्यांत काय आहे. ते पाहा.' मी पाहिले, तो मला त्यांत रुपये दिसले. तेव्हां वावा म्हणाले, 'हे रुपये घे.' मी म्हणालो 'मला रुपये नकोत. आपले पाय पाहिजेत.'

* ३८. वावांचा साक्षात्कार.

पुढे एके दिवशी वावा वावांच्या आसनावर वसून त्यांनी मला सुवर्णरूप दाखविले. ते आसन धुनीजवळ हल्ली जो खांव आहे त्याच खांवापाशी वावांची नेहमी बैठक होती, तेथे असे.

३९. म्हाळसापतींची पैशांच्या कार्मीं परीक्षा

माझ्या मुलींची सोयरीक जमली. मी कोणत्याच मुलींचा पैसा घेतला नाही. परंतु माझ्या नव्या सोयन्यांनी त्यांच्या मंडळीजवळ

* श्री साईबाबा सुवर्णरूपि दित्याचा अवेकांचा अनुभव आहे असें समजते. तर असे अनुभव श्रीचे भक्त लिहून कब्बितील काय ? — संपादक.

४० रुपये दिले, परंतु ते मी घेईना, शेवटी भावाच्या आग्रहात्तव ते पैसे घेऊन रांजणात एका मडक्यांत ठेवून दिले. पुढे मी बाबांची पूजा करण्यास गेलो, तेव्हां वावा म्हणाले, 'तुझ्या वरातल्या रांजणात २० रुपये आहेत तेव्हे मला दे.' मी ते रुपये काढून पाहिले. माझी मंडळी घरी नव्हती, ती घरी आल्यावर ४० रुपये मागितले, ते देऊ लागले, परंतु माझे भाऊ व चुलते देऊ देईनात, ते म्हणत, मला मशिदींतल्या फकीराप्रमाणे घेड लागले. शेवटी मी कर्जाज रुपये काढून बाबांस दिले.

४०. बाबांची अधाध लीला.

बाबांना स्वतः आत्मा ब्रह्मांडीं नेतां येत होता. मार्गशीर्ष शु॥१५ च्या दिवर्चीं बाबांनी मला सांगून ठेविले कीं, 'मी अळ्याच्या मेटीस जातो. जर मी लक्षकर नाहीं आले तर माझी योग्य ती तुजवीज कर. निमगांवास न जातां येथेच बसून रहा.' हल्दी ज्या ठिकाणी जातें आहे, त्या ठिकाणी वावा अनेतेन होऊन पडले. तेव्हां जवळपास बसलेली मंडळी बोलून लागली, गरीब विचारा फकीर मेला रे मेला ! कोणी त्यांच्या अंगावरून कोंबडे उतरून टाकले. मी बाबांचे डोके मांडीवर घेऊन बसले. त्यांच्या शेवटच्या तयारीस लोक लागले. पाटीलकुलकर्णीनीं कायदाप्रमाणे पंचनामा केला. इतके झाल्यावर बाबांची समाधी संपली व बाबांनी आला डावा आंगठा हाल विला. पुढे कांहीं वेळानें अंगाचे कडे करून शुद्धीवर आले. वावा मला म्हणाले 'तू बसलास का?' तेव्हां मी म्हणालो, 'असें कसें तुमचे येणे? लोकांनी केली होतीना तुमची तयारी.' इतके बोलून मी निमगांवास गेलो. मला बाबांनी सांगितलें कीं, 'आजपासून तू जमिनीला पाठ लावूनकोस.' ज्या दिवर्चीं सांगितलें त्या दिवर्चीं बाबांनी मला बर्फी खाऊ घातली. एके दिवर्चीं माझे जेवण वगैरे आटोपून मी सहज भिंतीला टेकून बसले होतो, तेव्हां माझा आत्मा एकाएकीं ब्रह्मांडी गेला. त्यामुळे माझी जमिनीला पाठ लागली; तेव्हां माझ्या कानांत दोन मुसलमानांच्या बाया 'हाकलाई इलाई अला' असे म्हणून लागल्या. योड्या वेळानें माझा आत्मा जाग्यावर आल्यावर मी सुद्धा

तेव्हा म्हणून लागलो. परंतु नाहे पाय आखडेनात. म्हणून मुळगा व मुळीची मुळगी यांना पाय दावण्यास लावले. संध्याकाळीं नी दिचा लावण्यास गेलो. तेव्हां वावा म्हणाले 'कात हुला काय सांगितले होते? आता परत जनिवाला पाठ लावू नकोस.'

एकदा माझ्या घरांतील सर्व माणसे लग्नास नेव्ही होती. परंतु माझ्या मंडळीला आग्रहाते नवरी दरोवर जाण्याची पाळी आली. इकडे लग्नाहून आलेल्या मंडळीस विचारिले, तेव्हां त्यांनी सर्व हक्कीगत सांगितली, ती मीं वावास सांगितली. तेव्हां वावा म्हणाले, 'मी तुला काय सांगितले? कीं लग्न झाल्यावरोवर मंडळीना घेऊन ये. आता तुझ्या मुलाला मारण्याकरिता चार मांग टपलेले आहेत. जा लवकर घेऊन ये.' लगेच मीं जाऊन मुलाला आणले व मुलाला वावांच्या पायांवर वातले.

४१ वावांचे भविष्यकथन

वावा लहरीत आले असतां स्वयंपाक करीत. त्यावेळेस वावा पुण्यकल भाज्या घेत. ते सर्व माझ्या देखरेखीखालीं करीत. वावांनी लसूणाची टोपली घेतली. मी ती लसूण पाहिली. वावा म्हणाले, 'तूं काय करतोस?' तेव्हां जाले-गांवचे वडे वावा म्हणाले, 'वावा भगात लसूण पाहातो.' वावा म्हणाले, 'त्याचे घरीं काय फुंकनी पडली काय? मी आपला नेमधर्म आटोपून मशिदीत गेलो. तेव्हां वावा म्हणाले, 'आपल्या घराजवळ दोन सर्प हिंडतात तेव्हां मी घरीं येत असतांना माझ्या पायरीजवळ एक व एक कुंभाराच्या उशाखालीं सर्प निघाला तेव्हां. 'मला वावांच्या बोलण्याचे स्मरण झाले.'

४२ वावांचे बस्तुस्थितीचे कथन

वावा एक दिवस चावडींत व एक दिवस मशिदींत झोपत. चावडींत जातोना मी वावांच्या उजवा हात घरून चाले. तेथें गेल्यावर वावांचे अंथरुण करून चिलीम वगैरे आटोपून घरीं येई. वावा मला म्हणत, 'तुझ्या मुलांचे लग्न कर.' पुढे माझ्या मुलाची सोयरीक जमली, नंतर साठ्यांनी वगैरे मंडलग्न कर. पुढे माझ्या मुलाची सोयरीक जमली, नंतर संडळींनी मजपाशीं लाग्नास पैसे दिले, पुढे लग्न लावण्यास गेलो. नंतर संडळींनी मजपाशीं

पंगतीची थट वातली. तेव्हां मी चितातूर झाली. दग्धाहून घरी परत काळ्या-
वर बाबांनी विचारले, 'तू चितातूर कां वसला होनास ?'

४३ बाबांचे अविकल्पन

एके दिवशी बाबा मला म्हणाले, 'आज दिवावती काळन ये.
तुला वेशीत चोर त्रास देताळ.' मला शनी वगैरे देवास दिवा लाढता-
लावता उशीर झाला. तो वेशीत खरोखरच चोर (सर्प) पाहिला. पुढे नी
मंडळीस हांक माळून त्यात मारले. नंतर मी मशिदीत गेल्यावर बाबांनी
विचारले 'कां चोर भेटला होता का ?' मी होय म्हणून सांगितले.

४४ म्हाळसापतींची पैशासंबंधीं निरीच्छता.

चितामणराव हे त्यांच्या दर्शनास नेहमीं येत. त्यांना मूळवाळ
नव्हते. तेव्हां त्यांनी मजकडून बाबांजवळ वर्दी दिली. बाबांनी मजजवळ
असें सांगितले की, तू त्याना सांग की, तुम्ही दुसरी बायको करा. म्हणजे
एक मुलगी व एक मुलगा होईल. त्याप्रमाणे त्यांचे कार्य झाले. नंतर त्यांचा
एक हजार सप्ये मला देण्याचा हेतु होता. परंतु मी ते न घेतां बाबांच्या
कार्यास खर्च करण्यास सांगितले.

४५ कौ. काकासाहेब दीक्षितांना म्हाळसापतीकडे जाऊन बसण्यास उपदेश. बाबांना जगांत राहाण्याचा कंटाळा.

काकासाहेब दीक्षितांना बाबा सांगत की, मजकडे जाऊन बस.
त्याप्रमाणे ते बसत. व मी त्यांना आपल्या गुह्य गोष्टी सांगे. बाबा समाधिस्त
होण्याच्या आधीं म्हणत की, माझ्या अस्तिथ बोलतील. मला कंटाळा आला.
येथे चोर लबाड जमलेत. तजडीचे पोहणार जमले. रांडा चेवळ्या, भट्टे
चेवले, तेल्याच्या घरांतून एक रांड बोलती, वाण्याच्या घरांतून एक रांड
बोलती, उतले, मातले, मला कंटाळा आलू. कोठे बाजूला पडावे ?
मी इकडून घेते, इकडून देत, काय करायच. मधीमधी निवरमधी.

४६. वावा समाधिस्थ होपवाची उगाज सर्वितिक सूचना.

एके दिवशीं रात्री मशिदीति छाना दिवावर्ती वर्गे तयार करन
नेहमी प्रभाणे चिलीम चालली होनी. तेव्हां वावा मला म्हणाले कीं, 'मी काहीं
दिवसांनी आता कुठे तरीजाणार. नंतर २४ वर्षीनी तू ये रात्रीध्या वेळेस.' वावा
नेहमी ठोकाना म्हणत कीं जा त्या सोनारड्यावा घेऊन या. असे म्हणल्या-
वर वाळा गुरव नेहमी मजकडे येई. कधीं माधव फसले व वयाजी कोते
हे येत. वावा भोजन आटपून पान चिलीम मिळी लावून दांत कोरुन
केळकरास व इतर मंडळीस म्हणत. 'तुम्ही उदी घेऊन जा.' त्याप्रभाणे मंडळी
जावयाची. नंतर विछाना करावयाचा. विटकर व कपडे माधव फसले याने
मजजवळ धावयाचे. नंतर मी विटकरीवर फडके टाकून थोडीशी सरकवीत
असे. त्याप्रभाणे करावयास गेलो. तों तिचे दोन तुकडे झाले. व वावा मला
म्हणाले कीं, 'ही वीट कोणी फोडली' मी म्हणालो, 'माधवाने फोडली' मग
वावा माधववर रागावले. नंतर वावानी हात कपाळास लावून म्हणाले कीं,
'सोबत तुटली.' नंतर दुसऱ्या दिवशीं काकासाहेब वर्गे मंडळी म्हणाली कीं,
आम्ही हीं वीट चांदीत मढवून आणतो. तेव्हां वावा म्हणाले, 'तुम्ही सोन्यांत
आणली तरी काय कामाची.' त्या दिवसापासून वावा खिन झाले. व दहावारा
दिवसांनी म्हणजे मिति आश्चिन शु। १० रोज मंगळवार या दिवशीं बावानीं
देह ठेवला.

४७. वावा समाधिस्त श्वाल्यावर झाल्सापतीस दृष्टांत व झाल्सापतीचे वर्तन

पुढे मंडळी जमल्यावर जातीचा वाद सुरु झाला. मुसलमान म्हणत
आमच्याकडे ठेवा व हिंदू म्हणत आमच्याकडे ठेवा. मग मंडळीनी म्हणजे
बापुसाहेब बुटी, बापुसाहेब जोग वर्गे मंडळीनी बावाना दुसऱ्या दिवशीं
स्नान वर्गे घालून त्यांची गावांतून मिरवणूक काढून वाद वर्गे लावून त्यांना
वाड्यामध्ये समाधि दिली व चिलीम विटकर त्यांच्या उशास ठेवून दिली.
दररोजच्या नियमप्रभाणे आरती वर्गे चालली. मी नवरात्राचे दहा दिवस व

बाबा ज्या दिवशीं मेले त्या दिवसापासून तेरा दिवसापर्यंत उपोक्त केलें. मी रात्री व दिवसाआड मशिर्दींत वसत असे, तसा तेथें न वसतां। ३ दिवसी पर्यंत समार्धीजवळ वसत असे. पुढे नामसप्ताह चालू अनन्तजा सला दृष्टांत झाला की, मी समार्धीजवळ बसलें तरी पण मी मशिर्दींत वसूल बाबांचे चरण चेपीत आहे व इकडे नामसप्ताह ऐकतो आहे. नवा झांज नाही. व बाबा मला म्हणतात, ‘म्हाळसापति, मी आतां काचेंत आडे वरं का.’ मी बाबांच्या फोटोस चांदींत मढवून रात्री मशिर्दींत वसल्या बेळी घोतर टाकून त्यावर फोटो ठेवीत असे.

पुढे मी निमग्नवास पुजेस जात असतां बाटेत मला मुंबईची मंडळी भेटली व ते म्हणाले कीं तुम्ही निमग्नवाहून लवकर या. मी निश्चली पूजा वर्गेरे आटोपून परत येत असतांना अर्धा रस्त्यांत मी मुलास म्हटलें, ‘भाऊ मार्तंड जा व आपला कोटंबा आहे, त्यात घरीं केलेला प्रसाद वै व बाबांचे पृथ्यनिथीचा प्रसाद वाढयांत खाऊ घाल. भाऊ मला म्हणाला, मी कोटंबा निमग्नविच्या देवळांतच विसरलो. येथे वसा. मी कोटंबा आगतो.’ कोटंव्याक पाहतों तों हात धुतल्यासारखें पाणी व भाताची २-३ शीतें होतीं. आम्ही तों कोटंबा घेऊन बाबांची आरती करून प्रसाद घेतला.

४८. श्रीअवस्थी (कदाचित दाजीसाहेब अवस्ती असावे असावे)ची हकीकत

अवस्थी जज्ज हे बाबांच्या दर्शनास आले ते माझ्या घरीं गेले. त्यांच्याबरोबर आप्या आचारी हाता. त्यास मी सांगितलें कीं एक रूपया घे त्रयांना जेऊं घाल. दुसरे दिवशी मार्तंडभिक्षेस गेला. बापुसाहेब जोग यांच्या घरीं अवस्थी बसले होते. त्यांनी त्यास हांक मारून ही घे मिळा म्हणून नोटांची वळकटी बावयास लागले. ती त्याने घेतली नाही. त्याने मला सर्व हकीकत सांगितली. इतक्यांत अवस्थीसाहेब येऊन म्हूणाले, ‘मी तुमच्या मुलास दक्षणा देत असतां त्याने घेतली नाही.’ तेब्हासी म्हणालो, ‘बाबांच्या कार्यात खर्च करा.’ जवळच मदर अह्ली नांवाचा एक इसम होता. तो म्हणाल्य,

गणपतराव जरके हे वावांच्या दर्शनास येत, ते नहात की, वाईवा हातानें कांहीं सेवा ध्या. मग भगत कोळ्हां येत. व्याचप्रमाणे देखा वावांच्या दर्शनास आल्यावर मजकळून सेवा ध्या, असे नियत. परंतु भगत व्यांची सेवा येत नसत. भक्तांचा मुलगा जातीडराव हे दिनांकास राजेस गेले. सामें मेथा घोंगडी घेऊन घरीं गेले. व त्यांच्या मंडळीस इगाले की, ही भक्तांकरता आणली. परंतु त्यांनी घेतली नाहीं. देवटीं त्यांनी नुळशी वृदावनावर ठेऊन निघून गेले. पूजेहून घरीं परत आल्यावर भक्तानें विचारले तेव्हां त्यांनी सांगितले की, मुंबईच्या कोणी एका इसमाने आणलो. मी नको म्हणत असतां त्यांनी वळेच ठेविली. तिचा उपयोग भक्तानें दर्शनास आलेल्या सोकांकडे केला, पुष्कळ मंडळी भक्ताकडे येत असत. ते भक्तांना समर्थ-प्रभाणे मानीत, तेव्हां भगत त्यांना उत्तर देत की, मी एक समर्थाचा सेवेशी आहे. त्यांच्या चरणासी तुम्हीं लीन व्हा म्हणजे ते तुमचे कल्याण करतील. जी इच्छा येणारे भक्त मनात इच्छून येत, त्यांना भगत वावांचा प्रसाद (उदी) व वावांच्या स्नानाचे तीर्थ देत. हा तीर्थप्रसाद अद्याप चालू आहे. भगत नेमाप्रमाणे दिवसा आड मशिदींत जात. इके दिवशी त्यांना असा दृष्टांत झाला की, तू विडा पुजेच्या वेळेस समाधीवर ठेवतोस तो विडा काकासाहेब दिक्षीतांना देऊन त्यांना सांग की, बाबा दुमची कोपरगांवासंचाट पाहातात. काकासाहेब भक्ताकडे दररोज येत व वावांनी काय सांगितले म्हणून विचारीत. तेव्हां भक्तानें झालेला दृष्टांत त्यांना सांगितला.

५१ म्हाळसापतीच्या मरणाची हकीकत व निधन-तिथी

नंतर भगत भाद्रपद वद्य ४ रोज रविवार सर्व पुजाआरती वगैरे आटोपून रात्रीं मशिदींत गेले. व दुसऱ्या दिवशी सोमवारी स्नान, पूजा वगैरे करून त्यांनी सांगितले की, आज नाह्या वडिलांची पितृतिथी आहे तर लवकर स्वर्यपाक करून ध्या. मला आज वैकुंठवासी जावयाचे आहे. लक्ष्मण त्राहणास वोलावून पितृपूजा करून अगारी (अग्रीत आहुती टाकून) व काकग्रास गोप्रास देऊन मंडळी

‘भगत महाराज, तुम ऐव दक्षणा, मी खांचों, तुम ऐव हमकू व नवने
असें महणून ते इयदे त्यास देऊन टाकले. पुढे अवस्थीसाहेबांने मजदुरोवर
गोष्ठी दरम्बन मी त्यांना उदीसंदार देऊन ईस बाटेस लाविले.

५७. अदि. अपलक्ष्याहेच, आदि. लाइक्साई लखिंड अंगी इंडिया.

पुढे बाबांच्या दर्शनास भाऊसाहेब व सौ. तारावाई तर्खिड हे जाळ.
मार्टिड भिक्षेस गेले तेव्हां त्यांनी त्यांच्या हातावर इपथाची चळत ठेवली
असतां त्यांनी खाली ठेविली ती पुन्हा उच्छृंज मार्टिडच्या खिजांत टाकली.
व ते तेथें वसुले असतां मार्टिडने खाली काढून ठेविली व घरी येऊन ही
हकीकत वडिलांना सांगितली. पुढे दुपारी नो पूजेस गेलो. तेव्हां नाऊ-
साहेबांनी ती रक्कम माझ्या स्वाधीन केळे. मी काकासाहेबांच्या हाताशी
हात लावून ती रक्कम पेटीत टाकली. भाऊसाहेबांनी पुण्यक्ल वेळा मला
कपडे घावे. परंतु मी ते घेतले नाहीत. नाऊसाहेबांनी पायांत घालण्या-
करितां पादुका पोष्टाने पाठविल्या. मी घेतल्या नाहीत. त्या पुन्हा साधव
फसलेच्या नांवाने पाठविल्या व त्याने त्या नला नेऊन दिल्या त्यांचा उपयोग:
जेजुरीस जातांना वाळा शिपी वगैरे मंडळींनी केला.

५०. महालसापतीच्या मुलाई इहालसापतीच्या व

त्यांच्या वर्तनासंबंधी लिहिलेली हकीकत.

एकवेळ म'त पूजा वगैरे आटोपून वसले. त्यांनी उसासा टाकला
व एकाएकीं बाबरल्यासारखें करू लागले. तेव्हां बापूसाहेब बुटी, भाटे,
वगैरे मंडळींनी त्यांना विचारलें, भगत तुम्ही असें काय करतां? बाबांचे
मंदीर तुमच्या आज्ञेप्रमाणे झाले. असें तुम्ही आम्हाला सांगा.’ भगत म्हणाले,
मला काहीं एक नको. माझ्या देहाचा मेलारा पक्षी खातील. श्री
मेघःशाम भगवत् रेघे हे भक्तांच्या दर्शनास येत. ते प्रेमाने, भक्तांच्या
पायावर दक्षिणा ठेवील. त्यांचा भगत देवघर्मीत उपयोग करीत. भगत
केव्हां घेत व केव्हां घेत नसत. अण्यां साहेब दाभोळकर बाबांच्या
दर्शनास आले. म्हणजे त्यांनी सांगितज्ज्ञावरून भक्तांच्या घरी जात.

ओजवास वसुली. स्थाविकेन खगत म्हणाले की, भोजन रवकार आवैता. जंतर भोजन आटोयल्यावर पालसुपारी देऊन आपण एक विडा ठोडीन बालू योडासा चावल्यावर त्यासी नातवास दिला. व रांगांत कफली गाळू भेंदारा चहूऱ्याडे उच्छ्रूत जबल असहेल्या बाळा गुरुद, रामचंद्र पा, बोरे वगैरे मंडळीस राम म्हणण्यास सांगितले. व हातांतीळ वेताची छडी नाहेड भक्ताजवळ देऊन सांगितले की, ही तुझे जबल ठेऊन उत्तम भक्तिसागीत काळ घालीव. मी तुला जे काहीं सांगितले ते सर्व घडून येणार आहे. असे म्हणून राम म्हणून अचेतन झाले. तेव्हां रामचंद्र पा. कोंते भक्तान म्हणाले आपण काकासाहेवांन आणण्यास सांगितले त्याप्रमाणे मी त्यांना तार केला. मग पुन्हा शुद्धीवर येऊन सांगितले की, वरें आज मुक्काम करू. उधा मंगळवारी जाऊ स्थिति गांवांत कल्ली. स्याच्या प्रेमाची मंडळी मेटीस वेऊ लागली. रात्र उजाडल्यावर सकाळी काहीं योडेसें फराबास मागितले व बाळा गुरवास मल्हारी महात्म २२ अध्याय आहे. त्याचे पारायण करण्यास लाविले व २२ सावा अध्याय दुसऱ्या दिवशी समाप्त करण्यास सांगितले तेव्हां मी (भगतांचा मुलगा मार्तिंड) म्हणले, तुम्हीं आज जाणार, मग उधा समासी का? तेव्हां ते म्हणाले, तुला माहीत नाहीं. बाळा गुरवास एक रूपया देण्यास, सांगितले. काकासाहेव येते दिसेनात. रामराम सुरु केला. दादा केळकर, सगुण, सुरदास, व मला (मार्तिंड) यांस रामराम म्हणावयास लाविले व भक्तानें पुन्हां राम म्हणून मिती भाद्रपद वा१६ रोज मंगळवार शके १८४३ तारीख १२.३.१९२२ रोजी देह ठेविला. पुढे त्यांची दहन व्यवस्था हार घालून दिंडीवार्ये लावून व मिरवणूक काढून लेंडीवर केली. पुढे दहावेदिवशी गंगेवर उत्तरकार्य विधी वगैरे करून घरी आले. त्यादिवशी काकासाहेव आले. व मला बोलावून सांगितले की, पुण्यतिथि करतां म्हणजे तेराब्या दिवसा करतां हे रूपये व्या मी ते वेऊन बाळा गुरवाच्या हातानें पुण्यतिथि उत्तम प्रकारे केली. मग काका. साहेबांनी लेंडीवर समाधी करण्याचे योजिले. काकासाहेव (मार्तिंड भक्ताला) मला विचारीत, की काहीं दृष्टांत झाले का? भक्ताचे अनुभव आम्हास सांगा. तेव्हां दृष्टांत सांगू लागलो.

देवदिवशीर्ती शोभनी क्षायगिरी

पहिल्या झोपिन भक्ताने हम नाही. व बर्नीय गांवासु अल अहे दहांड. आनी अस्त्रान अस्त्राच इच्छ घडल चालली. रस्यात एक लाला लागळा त्यास पुर आला हेच. आतून मी मार्त्तिडाने हात घडल पर्याकडे तेंदे. व वी जागा झाले. (दुसरा) मी नेमाप्रमाणे सर्व कांस आटोपूळ दोजआरतीस जाई, तेंदे काही नंदवी कुजबुजू लागली की यांस अडचण असून हा दरबारांत येतो. ते नो ऐकल्यावर त्या दिवशी दोज-आरतीन गेलो नाही व मी झोपिने असतां भक्ताने (म्हाळसापर्तीनी) हाक मारिली. भाऊ ऊठ. शेजआरतीचो वेळ झाली. मी उठून वसलो. व मग आरतीन गेलो. (तिसरा) नो नहानहिने अरण्यांत वास केला. धरणी-वर वसलो. दिगंवर होऊन साईया दैटक्काचं म्हणजे आसनाचे घेण पाहा. आमची दहीण सौ. विठावाई हिंते औपच लाविले. तेव्हां त्यांनी रागावून मलम पुसून टाकले. मी तुमच्यांत वाढी, दिगंवर आहें. असे म्हणून झगा व पाढुका साईया स्वाधीन केल्या व म्हणाले मी वावाच्या मंदिराकडे चाललो. (चौथा) भगत त्याच्या दुसऱ्याच्या जागेवर वसलले होते व उत्तम प्रकारे मखर गुफलेले दिसले. असे चून्यांत पाहिले. हे ख्वल्प ऐकल्यावर समाधीचे काम काका साहेबांनी रक्तचंद्र घाटील कोते यांचेकडे रक्कम देऊन त्याच्या देखरेखीखाली कहज वेतले व साईबाबाच्या व भक्तांच्या पाढुका केल्या. भक्तांच्या दुसऱ्या पुण्यतिथीच्या वेळी दृष्टांत झाला की काका-साहेब आले व समाधी जवळ वसून नडा म्हणाले भाऊ ही रक्कम पुण्यतिथि करतां खची कर. घे. व बाकी पाठून देईन असे ऐकून जागृत झालो. आणि दुसऱ्या दिवशी त्यांचे पत्रच जाले. त्याप्रमाण काकासाईव हयात होत तो पर्यंत पुण्यतिथि करीत. पुढे त्याच्या कोंही मनोत होते, परंतु त्याचा अत झाल्यासुळे तसेच राहिले. श्री समर्थ साईबाबा त्याच्यावर पूर्ण कृपा करोत.

शिरडी.

१८-१०-३४

मार्त्तिडभाऊ म्हाळसापति लोनार.

श्रीक्षेत्र झैलंधी (शिरडी)

१. श्रीसाईलीलेला वर्षार्थ अंग शिव्याचा जीवनापात्र आहे. वर्षार्थ

अंगीला शिव्याचा जीवनापात्र अंग शिव्याचे लागेली.

२. एका विद्वान्यांनी आखात घेण्याचा अनुचित घटनावै. विद्वान्यांनी एका
न घटनावै विद्वान्यांनुसारे किंवदक वैद्यां अंग शिव्याचा घोटात.

३. अंगासंवर्धी पत्रब्यवहार आपात्काळी करावा.

४. लेखासंवर्धी पत्रब्यवहार संपादक व प्रकाशकांकडे करावा.

वार्षिक वर्षणी

वार्षिक वर्षणी टपालखर्चासह सनियोर्डरने भागांक र. श. ३, ज्ही.
जी. नं. रु. ६॥, फुटकल अंक १, माझील अंगास शिल्प असल्यास ॥—
ब्रवस्याद्य—श्रीसाईलीला

लेखकांकरितां

१. श्रीसाईलीलेत प्रसिद्धीसाठी पाठविलेला लेख अथवा कविता काम-
दाच्या एका बाजूवर, मार्जिन सोडून, सुवाच्य बालबोध लिहीत असावी. पेन्सिलीने
किंवा कागदाच्या दोन्ही बाजूस लिहिलेला मजकूर आपात्काळी फार त्रास पडतो.

२. लिखाणासोबत पूर्ण नांव व पत्ता दिला पाहिजे. नांव प्रसिद्ध
न करितां टोपण नांवाखाली प्रसिद्ध द्यावयाची असल्यास त्याप्रमाणे कळवावै.

३. लेख अथवा कविता हाती आल्यानंतर १ महिन्यांत पसंती
अगर नापसंती कळविली जाईल. पसंती कळविल्यानंतर, आम्हांडा कळ-
विल्याशिवाय लेखकांनी तो मजकूर दुसरीकडे छापविल्यास देऊ वये.

४. लेखांत योग्य तो फेरफार करण्याचा अधिकार आमच्याकडे
राहील. येईल तसा शब्दशः प्रसिद्ध करण्याची हमी आम्ही घेत नाही.

५. लेखासोबत पुरेसे पोस्टेज आपात्काळी नापसंत लेख प्रत करूं.

प्रकाशक श्रीसाईलीला